



GLASILO
DELOVNIH
LJUDI
OZD GIP GRADIS

GRADISOV VESTNIK

Leto XXIII

Ljubljana, avgust 1981,

štev. 280

Sprejeti sklepi in zaključki Skupščine SRS nas obvezujejo

Nedavno sprejeti sklepi in zaključki skupščine socialistične republike Slovenije, v zvezi z bojem za ekonomsko stabilizacijo, zahtevajo, takojšnje odgovorno in odločno ukrepanje vseh TOZD, DSSS in družbenopolitičnih organizacij Gradisa, da se z vsemi silami vključimo v izvajanje sprejetih gospodarskih ukrepov. Ti ukrepi globoko posegajo v gospodarjenje in izvajanje začrtane poslovne politike v srednjeročnem planu 1981—1985 za leti 1981—82, zlasti glede določene investicijske politike v prihodnjem obdobju. Z ozirom na dosedanje strukturo investicij bo izvršen pregled vseh investicij v Sloveniji, ter na tej osnovi napravljena ocena, katere objekte bo potrebno zaustaviti ali celo opustiti, oziroma katere je potrebno prenesti v naslednje srednjeročno obdobje. Vse to pa pomeni, da bo v prihodnje manj dela, oziroma manj dohodka, če ne bomo naše kapacitete pravočasno preusmerili na druga področja, zlasti v tujino, ter iz predalov izvlekli že sprejete stabilizacijske ukrepe, jih dopolnili in dosledno izvajali.

Kvalitetne razprave ob polletnih in tričert-

letnih obračunih gospodarjenja naj te ukrepe podprejo, svoja planska predvidevanja in posamezne želje in težnje pa uskladijo z nastalimi možnostmi. Ob sprejemanju vsakega ukrepa je potrebno oceniti kakšne bodo materialne posledice izvajanja, napraviti program in opredeliti odgovornost posameznikov.

Občutno bomo morali zmanjšati tudi ambicije glede lastnih investicij in splošne porabe ustvarjenega dohodka. Ob večji pripravljenosti za delo, iskanju notranjih rezerv zlasti znižanja materialnih stroškov na enoto proizvoda in borbe za boljše gospodarjenje moramo vkljub težavam preprečiti nadaljnjo padanje realnega osebnega dohodka in življenjske ravni zaposlenih delavcev.

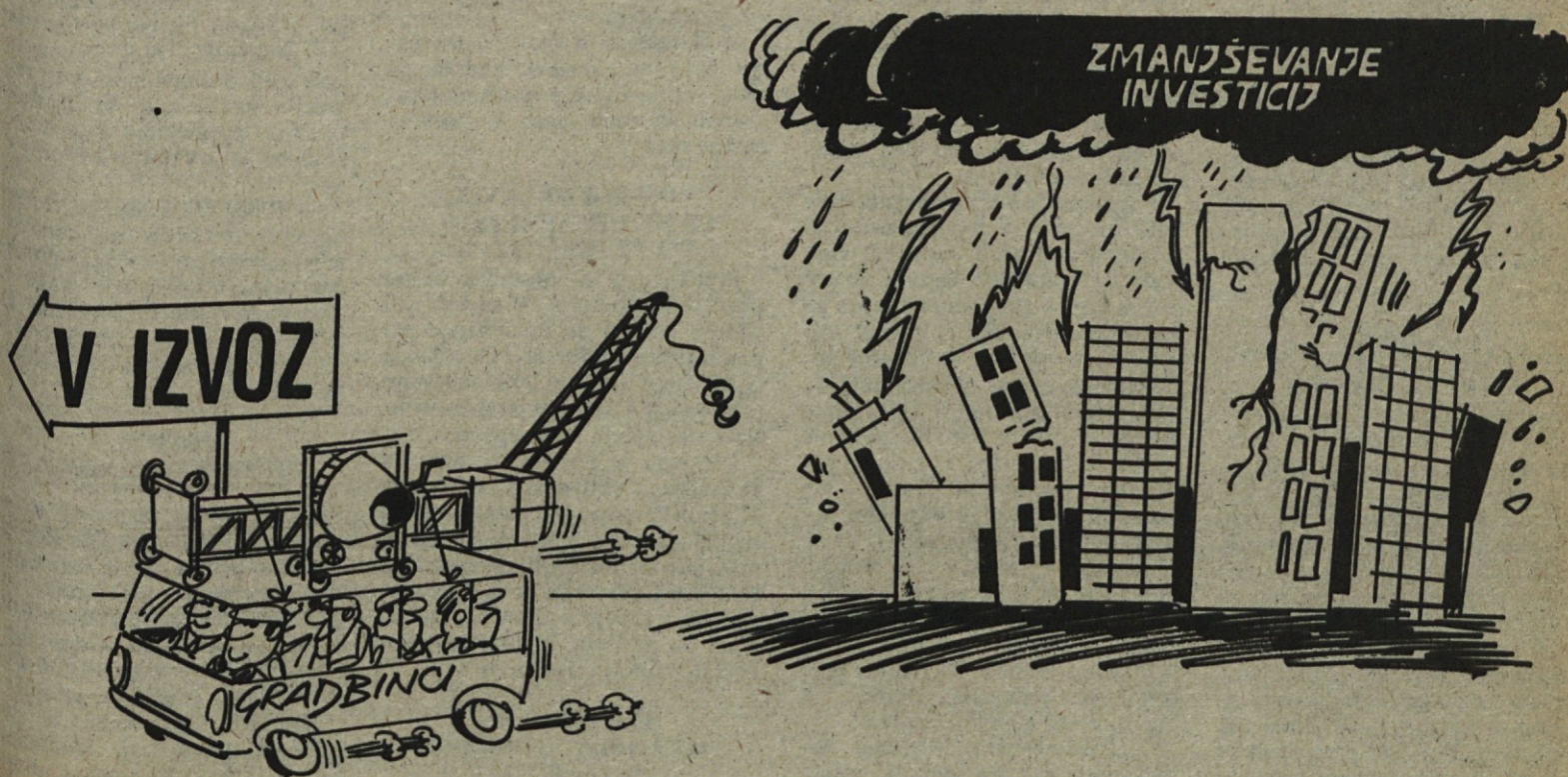
V bodoči politiki delitve osebnega dohodka bomo uveljavljali princip boljšega vrednotenja proizvodnega dela, dela na terenu ter ustvarjenega dela strokovnih služb v DSSS in TOZD. Toda ne na osnovi prebitega časa na delu, temveč prispevka, ki ga posameznik prispeva k rasti delovne organizacije, izboljšanju

dela in kakšen je njegov prispevek k rasti celotnega dohodka.

V kritičnem obdobju, ki se nam približuje si bomo še bolj prizadevali za večjo uveljavljanje sprejetih smernic glede združevanja dela in sredstev tako v okviru Gradisa kot tudi izven njega. Analizirali bomo tudi vse možnosti, da se v okviru reprodukcijskih celot, kot najširše oblike združevanja dela in sredstev, oblikuje medsebojno plansko in poslovno sodelovanje. Vse bolj se zaostrojuje problem likvidnosti in prav temu vprašanju bomo posvetili še več pozornosti. Na vseh področjih bomo pristopili še k realnejšemu planiranju in vstrajali, da se realizacija planov sproti spremlja, da se jih v skladu s kontinuiranim planiranjem sproti prilagaja spremenjenim pogojem gospodarjenja.

Časi so resni in perspektive niso rožnate. Toda ob hotenju, enotnih stališčih, zlasti pa povečanju odgovornosti vseh in vsakogar bo možno hitreje prebresti vse našete težave in probleme.

Lojze Cepuš



Stabilizacijska ujma in gradbinci

Iz 12. seje predsedstva konferencie OOOZS

Na seji so člani predsedstva obravnavali naslednja področja: srednjeročni plan DO do leta 1985, najmanjše privatnih koperantov, počitniški dom Biograd na moru, poročilo komisije za šport in rekreacijo, organiziranje prevozov delavcev v kraje stalnega bivališča itd.

SREDNJEROČNI PLAN DO LETA 1985

Obrazložitev srednjeročnega plana je podal tov. Dušan Kosec, in uvodoma opozoril, da je nosilec družbenopolitične aktivnosti pri planiranju sindikat in da je potrebno izvesti postopek sprejemanja srednjeročnega plana v določenem roku. Nadalje je delegate informiral, da poteka vsklajevanje v tozdh glede previsokih stopenj iz dohodka in glede investicij, s tem pa se postopek sprejemanja podaljšuje. Zato bo nujno, takoj po dopustih pospešiti razpravo za sprejem. V zvezi s tem so bili sprejeti naslednji sklepi:

— Predsedstvo konference podpira sklepe sveta za razvojno politiko in planiranje ter komisije za standard in varstvo pri delu, ki sta jih oba organa sprejela ob obravnavi osnutka srednjeročnega plana za področje družbenega standarda, predvsem v zvezi gradnje novih samskih domov v Ljubljani in Mariboru.

— Po končani uskladitvi srednjeročnega plana naj strokovna služba osnutek plana pošlje sindikalnim organizacijam, ki morajo organizirati aktivnost ob sprejemanju plana.

— Predsedstvo konference podpira usmeritev, da se srednjeročni plan DO v času usklajevanja privede v okvirje, ki so postavljeni s samoupravnim sporazumom o temeljnih planah.

NAJEMANJE PRIVATNIH KOOPERANTOV JE TREBA OMEJITI

Gradisovi tozdi vse manj najemajo privatne kooperante za gradbena dela, težko mehanizacijo pa skoraj ne najemajo več pri drugih, temveč le pri SPO. Tozdi se odločajo za najem privatnikov le v primeru, ko SPO nima na razpolago ustrezne mehanizacije in tovornjakov za opravljanje manjših prevozov in manjših gradbenih strojev. Po drugi strani pa je ugotovljeno, da tozdi sodelujejo z nekaterimi zadrugami, ki pa niso nič drugega kot združenje privatnikov, ki so že prej vozili za tozdi in se odnosiniso bistveno spremenili. Zato je potrebno opustiti takšno sodelovanje z zadruga-

mi, tembolj, ker pričakujemo in že občutimo zmanjšanje obsega gradbenih del in zato moramo maksimalno izkoristiti lastne kapacitete in doseči njihovo večjo mobilnost. V razpravi je bilo poudarjeno, da bi moral tozdi SPO večja zemeljska dela prevzemati samostojno in po enoti mere, za kar bi se v SPO morali tudi ustrezno organizirati. V zvezi s to problematiko sta bila sprejeta dva sklepa:

— Predsedstvo konference še nadalje vstraja pri stališču, da moramo prekiniti zaposlovanje gradbenih delavcev preko privatnih kooperantov, ker smatra, da so kljub novim oblikam kooperantskih odnosov, preko zadrug, še vedno ostali stari odnosi najemanja delovne sile.

— V prihodnjem obdobju bo vedno bolj prisotno sproščanje kapacitet pri nekaterih tozdh in je tudi to eden od razlogov za opuščanje kooperantskih odnosov s privatniki. Zato moramo doseči večjo mobilnost delavcev znotraj Gradisa. Predsedstvo je tudi menilo, da bi Kadrovska socialna služba Gradisa morala pripraviti poseben program ukrepov in postopkov za primere, ko se v enem tozdu pojavi presežek delavcev, v drugi pa teh primanjkuje.

NEREDNO ZDRUŽEVANJE SREDSTEV ZA BIOGRAD NA MORU

Predsedstvo je obravnavalo problematiko združevanja sredstev za počitniški dom Biograd na moru, saj nekateri tozdi še vedno niso poravnali svoje obveznosti.

V razpravi je bilo zahtevano, da je potrebno poiskati dodatne možnosti za zasedbo prostih kapacitet vseh počitniških domov v času ko so odprti za dom v Biogradu na moru pa da bi obratoval čim dalj časa, oziroma skozi vse leto. Poslovanje počitniških domov naj se tako uredi, da bodo stroški čim manjši. To bi lahko dosegli z organiziranjem posebne službe, ki bi v celoti skrbelo za poslovanje počitniških domov. Ob vsem omenjenem je potrebno posebno pozornost posvečati reševanju kadrovskih vprašanj v vseh počitniških domovih, pri čemer bi se morali v večji meri naslanjati na lastne kadre, ki jih v delovni organizaciji nedvomno imamo. V zvezi s problematiko počitniških domov sta bila sprejeta naslednja sklepa:

— Predsedstvo konference najodločneje zavrača ideje o prodaji počitniškega doma v Biogradu na moru in zahteva, da pristojna služba

enotno organizacijsko uredi poslovanje počitniških domov tako, da bodo stroški čim manjši. Predsedstvo se zavzema za celoletno obratovanje počitniškega doma v Biogradu. Poenotiti je potrebno cene izven penzijskih uslug v počitniških domovih Gradisa, saj so od doma do doma zelo različne.

— Predsedstvo poziva vse temeljne organizacije, ki še niso poravnale obveznosti do združevanja sredstev za gradnjo počitniškega doma v Biogradu, da to poskušajo urediti čimprej.

DOBRA ŠPORTNO-REKREATIVNA DEJAVNOST V GRADISU

Iz poročila Komisije za šport in rekreacijo, ki ga je podal tov. Alojz Polajnar, je razvidno, da je rekreativna aktivnost v Gradisu bogata in da zato dosegamo dobre rezultate na vseh igrah. V rekreacijo se v tozdh vključuje vse več delavcev. V zvezi s tem so bili sprejeti naslednji sklepi:

— Predsedstvo sprejema poročilo o dosednji športno-rekreativni aktivnosti in podpira vse načrtovane usmeritve do konca leta.

— Za potrebe počitniških domov je potrebno nabaviti dodatne rekreativne rekvizite in zamenjati dotrajane in proučiti možnost organizirane rekreacije v počitniških domovih v času dopustov.

— Komisija za šport in rekreacijo naj prouči realnost nadaljnega sodelovanja vojaške enote na Gradisovih športnih igrah in pripravi možne rešitve.

VODILNI DELAVCI SE NE UDELEŽUJEJO SEJ PREDSEDSTVA

Predsedstvo je obsodilo vedno pogostejše primere, da se vabljeni vodilni delavci ne udeležujejo sej predsedstva konference OOOZS, saj bi s svojimi predlogi lahko bistveno pripomogli k uspešnejšem in učinkovitejšem delu tega organa.

Ponovno je postavljena zahteva za usklajeno aktivnost pri reševanju ključnih vprašanj skupnega pomena za delovno organizacijo, da ne bi prihajalo do različnih informacij in tolmačenj, pri čemer je sindikat postavljen v ozadje, v zaostrenih situacijah pa je vselej izpostavljen kot prvi in najbolj odgovoren.

ALI BOMO NA GRADBIŠČIH DELALI DO — 8° C?

Predsedstvo je dalo v razpravo osnovnim organizacijam sindikata

predlog, da naj se določi najnižja temperatura pri kateri se na gradbiščih še dela in je predlagalo — 8°C. Pri nižjih temperaturah naj bi se delo prekinilo, oziroma če bi se delalo naprej naj se določi posebni datum.

Po razpravah v temeljnih organizacijah in na osnovi dobljenih stališč, bo predsedstvo v oktobru sprejelo dokončni predlog in dalo pobudo za dopolnitev ustreznih samoupravnih splošnih aktov.

PREVOZI DELAVCEV V KRAJE STALNEGA BIVALIŠČA

Glede organiziranih prevozov delavcev v kraje stalnega bivališča na predsedstvu bile sprejete naslednje usmeritve:

— OOOZS naj v tozdh zagotovi pogoje, da se štirikrat letno organizirajo brezplačni prevozi delavcev v kraje stalnega bivališča. Za delavce ljubljanskega bazena bi avtobusne prevoze organizirala Delovna skupnost Uprave delavskih domov, ostalih tozdh pa naj bi o tem skrbel sindikat.

— Delavcem, katerim ni smotno organizirati poseben prevoz naj povrnejo stroški za vlak, ob pogojih da se pravočasno vrnejo na delo.

— V obeh primerih grejo ti stroški v breme materialnih stroškov, kar predvideva tudi Samoupravni sporazum o skupnih osnovah za vračilo stroškov, ki so jih delavci imeli pri opravljanju določenih in nalog, ki je v postopku sprejetja.

— Poleg štirikratnega brezplačnega prevoza bodo organizirani mesečni prevozi — v dneh po izpustitvi osebni dohodkov. Take prevoze bodo plačali delavci sami. Te prevoze naj organizirajo OOOZS in sindikata, v Ljubljani pa Uprava delavskih domov.

POSOJILO KOPERSKEM SINDIKATU

Predsedstvo je razpravljalo tudi prošnji OO ZS tozda GE Koper za finančno pomoč, saj je zaradi pomanjkanja koperskega tozda sindikat obremenjen s sredstvi za financiranje najnujnejših aktivnosti. Odobreno bilo posojilo v znesku 50.000 dinarjev z rokom vračila po zaključnem računu 81, s pripombo, da mora osnovna organizacija sindikata Koper skrajno racionalno uporabljati dobljena finančna sredstva.

Intervju s predsednico izvršnega sveta skupščine občine Ljubljana Moste-Polje

Večjo aktivnost pri pobudah in predlogih

Gabriela Jelen, rojena 31. III. 1946, diplomirana politologinja. Vrsto nalog je opravljala v združenem delu, nazadnje je bila pomočnik družbenega pravobranilca v Ljubljani. Znana je tudi po svojem družbeno političnem delu vse od krajevne skupnosti, občine do republike. Za predsednico izvršnega sveta Skupščine občine Ljubljana Moste-Polje je bila izvoljena maja 1981.



Našel sem jo pri delu. Vsa resna in zamišljena se je sklanjala za svojo delovno mizo. Kljub številnim strankam in neprestanem brnenju telefona, sva le našla kratek čas za mali razgovor, ki je potekal takole:

Vprašanje: Nedavno ste bila izvoljena za predsednico izvršnega sveta Skupščine občine Ljubljana Moste-Polje. Kaj je odločilno vplivalo, da ste prevzela to zahtevno in odgovorno nalogo?

ODGOVOR: Moja dosedanja delovna praksa je bila dokaj pestra. Posebno so dragocene delovne izkušnje, ki sem jih pridobila pri organiziranju samoupravnih aktivnosti in informiranju ter pri delu s strokovnjaki v gradbeništvu. Delo pomočnice družbenega pravobranilca samoupravljanja Ljubljana, ki sem ga pred izvolitvijo opravljala, je bilo zelo zahtevno. Opravljala sem ga z veseljem, zato je bila za poličtev toliko težavnejša. Predlog o kandidaturi za predsednico sem sprejela z nejevoljo, pa tudi kot izziv za spopad z nekaterimi že znanimi nalogami, ki jih opraviš v novem okolju in drugačnih pogojih. Predsedniških dolžnosti z vsemi strokovnimi in organizacijskimi razsežnostmi, z njihovo dinamično in časovno razsežnostjo nikakor ne štejem kot nekaj posebnega. Nasprotno, zelo delavsko se počutim. V mislih imam številne gradbene delavce, ekstile in druge, ki delajo cele dneve, ob tem pa so delovni pogoji še vedno neprimerno boljši. Ker so imenovanja v te funkcije za določen čas, se bom seveda lahko vrnila v delovno organizacijo, iz občine pa je pot vsekakor bližja.

Vprašanje: Občina Moste-Polje je v bistvu matična občina Gradisa. Na njenem območju deluje 6 TOZD z delovno skupnostjo skupnih služb in interno banko, kar predstavlja 30% zaposlenih delavcev, zato smo za obojestransko so-

delovanje na vseh področjih čimboli zainteresirani. Kakšno naj bi bilo naše sodelovanje v bodoče?

ODGOVOR: Pregled objektov, ki ste jih na območju občine Moste-Polje zase in za druge uporabnike gradili v zadnjih desetih letih, sicer ne odraža take domicilnosti, na katero me z vprašanjem opominjate. Glede na to, da v gradbeništvu posle pridobivate na licitacijah, ste se s ponudbami pojavljali tam, kjer ste si obetali več možnosti za pridobitev del. Pretežno teritorialni princip samoupravne organiziranosti TOZD pogojuje tudi razpršitev kapacitet v slovenskem prostoru in smotrnost angažiranja tam, kjer so locirane. Seveda to dejstva ne spremeni, da naše sodelovanje ne bi moglo biti še boljše in konkretnije.

Koncentracija temeljnih organizacij in delovnih skupnosti Gradisa na območju občine Moste-Polje obvezuje delavce Gradisa, da se še bolj aktivno vključujejo v delegatski sistem skupščine in njene organe ter v organe krajevnih skupnosti. Računamo namreč, da v naših krajevnih skupnostih živi nad 1000 vaših delavcev. Pregled udeležbe na sejah zborov skupščine in razprav vaših delegatov kaže dokajšnjo aktivnost, pogoje pa živahnije aktivnosti pri pobudah in predlogih.

Vprašanje: Težavnost in zapletenost družbenoekonomskih gibanj zlasti s spremembami investicijske politike bo vplivalo na gospodarjenje in poslovno politiko tudi v Gradisu. Kaj je po vašem mnenju treba storiti, da bodo planska predvidevanja kljub temu uresničena?

ODGOVOR: Že ko smo sprejemali družbeni plan za obdobje 81-85 so trkali na naša vrata znanih zaostrenih razmer. Pri določanju temeljnih ci-

ljev za naslednje srednjeročno obdobje tudi ni bilo mogoče spregledati posledic sicer dinamičnega a ekstenzivnega razvoja v posameznih republikah in pokrajinah v Jugoslaviji. Pri pripravah družbenega plana in resolucije za leto 1981 je bilo tako očitno, da bodo možnosti za rast proizvodnje življenjskega standarda in investicije bistveno skromnejše kot smo bili vajeni. Ocena uresničevanja resolucije v občini za prvo polletje leta 1981 ni najbolj ugodna in opominja, da bomo nekatere naloge morali preložiti za kasnejši čas nekatere pa celo v naslednje srednjeročno obdobje. Nizka investicijska aktivnost in omejene možnosti opreme povzročajo vse večje upadanje poslovne aktivnosti v gradbeništvu. Zdi se, da ste v vaši delovni organizaciji to dovolj zgodaj slutili saj ste precejšnjekapacitete usmerili na inozemsko tržišče. Ne glede na to pa je veliko bolj pomembno, da ostanek kapacitet čim smotrnejše in racionalneje organiziramo ter se usmerjamo tudi na prevzemanje in opravljanje del, ki smo jih v teh letih zaradi izjemne investicijske dejavnosti v družbi prav radi zanemarjali. V tem okviru imam v mislih tudi boljše organizacijo dela v gradbeništvu, uvajanje novih in cenejših materialov, ustreznjšo samoupravno organiziranost in povezovanje z organizacijami združenega dela zlasti z industrijo gradbenega materiala in izvajalci zaključnih del.

Vprašanje: V tem kratkem obdobju po vaši izvolitvi ste obiskali že vrsto delovnih organizacij občine Moste-Polje. Kdaj vas lahko pričakujemo tudi v Gradisu?

ODGOVOR: O tem sem že sama razmišljala in prav rada se bom odzvala vašemu vabilu. Do tega časa pa obilo delovnih in poslovnih uspehov, je zaključila razgovor. Zopet je zabrnel telefon...

Lojze Cepuš

Novi zakon o varstvu izumov, in tehničnih izboljšav

Po petih letih priprav, ob številnih ostrih polemikah in ugovorih, je zvezni zbor skupščine SFRJ sprejel novi zakon o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in blagovnih znamk, ki ga poenostavljeno imenujemo kot patentni zakon. Predlagatelj je le uspešno prepričati delegate, da pomeni novi zakon korak dalje pri načrtovanju strategije tehnološkega razvoja, da upošteva določila Pariške unije za varstvo industrijske lastnine in da je v skladu z družbenopolitičnimi opredelitvami o nujnosti zmanjšanja tehnološke odvisnosti države od tujine.

Predlagatelj tudi meni, da ni pričakovati neugodnih odmevov v tujini in negativnega vpliva na nadaljnji razvoj tehnološko-gospodarskega sodelovanja našega gospodarstva z razvitimi državami, čeprav novi zakon v določeni meri omejuje monopolistične pravice lastnikom tujih patentov. Prek učinkov novega zakona naj bi prišla do izraza pripravljenost tujcev za zdravo, enakopravno in vzajemno gospodarsko sodelovanje.

Težko je verjeti, da bi se lahko danes katerakoli država sveta povsem znebila uvoza tuje pameti. Bistveno pa je tujo pamet uvažati pametno, jo dopolnjevati in hkrati storiti kar največ za lasten razvoj ob domačih raziskavah in s posodabljanjem

domače tehnologije. Za zdaj je pri nas malo spodbudnih primerov vlaganja v lastni razvoj.

Naša država je v zadnjih desetih letih, vključno z letom 1979 porabila za uvoz opreme, transportnih sredstev in znanja o izdelavi 23 milijard dolarjev. Če dodamo, da je ta oprema in znanje nezadostno in neprimerno izrabljeno ni naključje ujemanja tega zneska z vrednostjo zadolžitve v tujini. Težko je spoznati, da pameten nakup znanja v tujini zahteva dobro organiziranost, dobro poznavanje trga, ne nazadnje tudi pametno uporabo kupljenega.

Novi zakon, ki je v veljavi od 28. junija 1981, v svojih določbah upošteva vse naštetu in bolj ščiti domačega izdelovalca od morebitnega izrabljanja pri nakupu znanja in tehnologije, kot stari. Domačemu izumitelju novi zakon daje nekaj več ugodnosti, vendar le okvirno, saj predpisuje odnos izumitelj — uporabnik izuma v okviru samoupravnega splošnega akta.

Vendar odvisnost našega gospodarstva od tuje tehnologije ne bo odpravil zakon, pa naj bo še tako dobro sestavljen. Odvisnost od tuje pameti lahko zmanjša le večja uporaba lastnega znanja in lastne pameti.

Marko Žontar

Gradisove nagrade in diplome

Na podlagi 1., 5. in 6. člena predloga Pravilnika o Gradisovih nagradah in diplomah

Razpisujemo

za leto 1981 dvanajst denarnih nagrad ter tri diplome, in sicer:

— posameznim delavcem ali skupinam delavcev do 12 denarnih nagrad v višini dvakratnega povprečnega neto osebnega dohodka v DO v preteklem letu,

— TOZD ali DS tri, izjemoma pa tudi več diplom.

DO GIP GRADIS Ljubljana podeljuje Gradisove nagrade in diplome za izjemne dosežke, uspehe oziroma rezultate pri delu posameznih delavcev, skupin delavcev, TOZD oz. DS, če je njihovo delo odločilno vplivalo na izboljšanje poslovanja delovne organizacije, na njeno boljšo organiziranost, na poglobljanje samoupravnih odnosov, na uspešno vključevanje delovne organizacije v integracijske procese v gradbeništvu, na dvig življenjskih in delovnih pogojev in na vse ostalo, kar je vplivalo na boljši ekonomski položaj in afirmacijo delovne organizacije.

Gradisova nagrada se podeli delavcu, oz. sku-

pini delavcev, ki je v svoji TOZD ali DS pripomogla s svojim delom k izjemnemu dosežku na področjih:

— organizacija gradbišča, obrata ali delavnice večjega obsega, ki je lahko vzgled ostalim gradbiščem,

— urejenosti skladišča,

— urejenosti načina prehrane delavcev,

— urejenosti bivanja delavcev,

— priprave dela večjega obsega, ki ima za rezultat tudi ekonomičnejšo tehnologijo dela,

— organizacije poslovanja na posameznih področjih, ki se rezultira tudi v večji produktivnosti dela, boljši ekonomičnosti in večji rentabilnosti,

— projektiranja (v gradbeništvu, strojne opreme, gradbene mehanizacije, lesnem stavbarstvu in podobno),

— uspešnosti, merjene v primerjavi z drugimi organizacijskimi deli v TOZD in drugimi TOZD, oz. OZD, upoštevajoč merila uspešnosti, določena v zakonu o združenem delu,

— službe varstva pri delu, ki je uspela zmanjšati ali popolnoma odpraviti nesreče pri delu,

— preprečevanje škode,

— osebnega prizadevanja na področju kulturnega in športnega delovanja,

— reševanja socialne problematike in problemov družbenega standarda,

— uveljavljanja delegatskega sistema v družbeno političnih skupnostih in družbeno političnih organizacijah,

— uresničevanja samoupravljanja in uveljavljanja samoupravnih odnosov, samoupravnega sporazumevanja med TOZD zaradi doseganja skupnih ciljev DO,

— izobraževanja in na drugih področjih, ki prispevajo k izboljšanju poslovanja TOZD in DO kot celoti.

Predloge za denarne nagrade dajejo delavci, sveti TOZD in DS za svoje delavce na pobudo posameznikov, osnovne organizacije zveze sindikatov in drugih družbeno političnih organizacij v TOZD oziroma DS.

Predloge za denarne nagrade in diplome dostavite najkasneje do 10. 9. 1981 komisiji za Gradisove nagrade v kadrovsko socialno službo DSSS, Ljubljana, Šmartinska 134a. Predloge bodo dospeli po tem datumu, komisija ne bo upoštevala.

Gradisove nagrade in diplome bodo slovesno podeljene 4. oktobra ob dnevu ustanovitve Gradisovih nagrad.

Predsednik komisije podelitev Gradisovih nagrad

Janez Ferlin

Gradis uvrščen na 2. mesto v SR Sloveniji 223. med izvajalci naložbenih del v tujini

Že tretje leto zapovrstjo objavlja Gospodarski vestnik podatke o 200 največjih delovnih organizacijah v SR Sloveniji. Letošnji podatki so objavljeni v št. 26 od 3. julija. Za uvrstitev med 200 organizacij z največjim dohodkom v letu 1980 je morala imeti delovna organizacija nekaj nad 291 milijonov dinarjev dohodka. Lista največjih v letu 1980 je narejena enako kot v dveh prejšnjih letih, to je na osnovi podatkov o dohodku, ki jih ima Služba družbenega knjigovodstva. Pri delovnih organizacijah, ki imajo v svoji sestavi dve ali več temeljnih organizacij združenega dela je upoštevan samo dohodek po

konsolidirani bilanci uspeha. V konsolidirani bilanci delovne organizacije se izkaže seštevek in struktura celotnega prihodka in dohodka, ki ga ustvarijo temeljne organizacije združenega dela v sestavi delovne organizacije, zmanjšan za zneske, ki se ponavljajo v obračunu prometa med temeljnimi organizacijami v sestavi iste delovne organizacije. Konsolidirana bilanca je torej zbirna bilanca, iz katere so izključeni zneski, ki se pojavljajo v internem prometu in izkazuje skupni rezultat dela delovne organizacije.

GRADIS PO DOHODKU 2. DELOVNA ORGANIZACIJA V SLOVENIJI

Tako kot leta 1979 je Gradis tudi leta 1980 zasedel drugo mesto med največjimi delovnimi organizacijami v Sloveniji. Na prvem mestu je tudi ostala Iskra Industrija za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko.

Poleg najvažnejšega podatka o dohodku (Gradis 2.039 milijonov dinarjev), so delovne organizacije razvrščene tudi po številu zaposlenih (Gradis s 7.489 zaseda drugo mesto), po povprečno uporabljenih poslovnih sredstvih (zasedamo z 5.594 milijonov dinarjev 15. mesto) in po konsolidiranem celotnem prihodu (z 6.899 milijonov dinarjev zasedamo 15. mesto).

Kot ilustracijo naj omenimo, da se med gradbenimi delovnimi organizacijami nahajajo Slovenija ceste — Tehnika na 6. mestu, mariborski Konstruktor na 20. mestu, Pionir iz

Novega mesta na 22. mestu, SGP Grosuplje na 39. mestu, Ingrad iz Celja na 55. mestu, SGP Primorje iz Ajdovščine na 62. mestu, SGP Gorica iz Nove Gorice na 86. mestu, Gradbinec Kranj na 100. mestu itd.

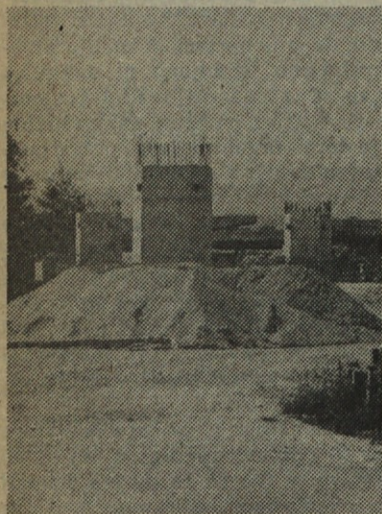
GRADIS 223. MED IZVAJALCI NALOŽBENIH DEL V TUJINI

Po podatkih ameriških revij je šest jugoslovanskih delovnih organizacij, ki izvajajo investicijska dela v tujini med 250 največjimi svetovnimi firmami, ki opravljajo taka dela na svetovnih trgih. Na tej svetovni lestvici največjih gradbenih podjetij je Gradis uvrščen na 223. mesto. Med ostalimi jugoslovanskimi grad-

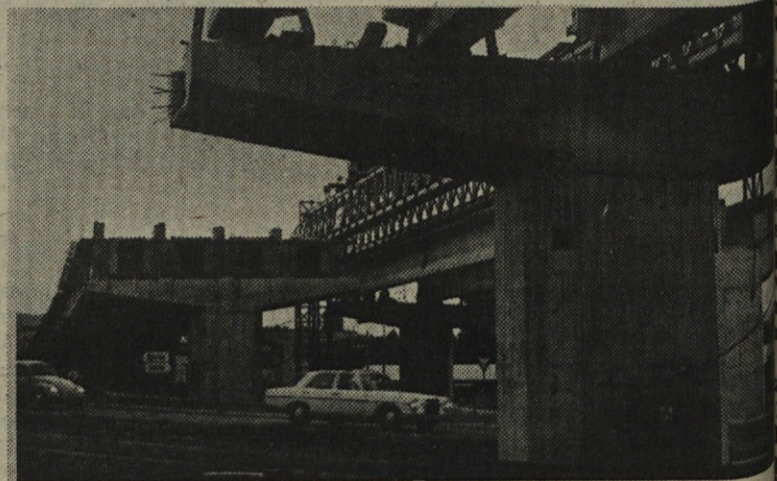
benimi delovnimi organizacijami je najbolje uvrstil beograjski »Energoprojekt« na 44. mesto, slovaški »Mavrovo« iz Skopja na 141. mestu, zagrebška »Hidroelektra« na 154. mestu, beograjski organizacija »Ivan Milutinović« na 170. in »Mostogradnja« na 191. mestu, ter beograjski »Energoprojekt« na 227. mestu.

Ugledni ameriški reviji »International Construction Week« in »Engineering News Record« sta sestavili po anketiranju več tisoč firm, ki na tujih trgih izvajajo investicijska dela, in sicer na podlagi vrednosti pogodbenih investicijskih del v minulem proračunskem letu.

C. Pav



Kvaliteta betonskih izdelkov je ponos Gradisa



ro ustvarjenem dohodku v letu 1980 je Gradis druga največja delovna organizacija v SR Sloveniji. Na sliki: zaključna dela na nadvozu Dolgi most na ljubljanski obvoznici

Stabilizacija je že prenehala samo trkati na naša vrata. Ali jih že zapira?

Konec meseca julija je čas, ko se delavci odločamo o začasni razdelitvi doseženega dohodka. Še prej pa moramo kritično pretehtati rezultate poslovanja. To smo naredili v vseh TOZD in delovnih skupnostih. Zbir vseh števil o proizvodnji, dohodku, osebnih dohodkih da rezultat za Gradis kot celoto. Koliko smo ustvarili in kako smo to, kar smo ustvarili, začasno razdelili, je prikazano v nadaljevanju tega zapisa.

Obseg del je skromen

Obseg dela, ki smo ga opravili običajno prikažemo z vrednostjo proizvodnje. Do sedaj smo ustvarili za 4.103 mio din vrednosti proizvodnje. To je za 3 % več kot lani. V povprečju smo v mesecu dni obračunali za 684 mio din vrednosti proizvodnje, tako da bo potrebno v drugi polovici leta obračunati kar blizu 818 mio din na mesec, če želimo doseči planirano vrednost 9.009 mio din. Obrtniki so nam opravili za 939 mio din in kooperanti za 358 mio din dela. Vrednost naše lastne proizvodnje je tedaj 2.806 mio din. To je za 3 % več kot lani in hkrati 43 % načrtovane vrednosti. Cene v Gradisu izračunane po metodologiji gospodarske zbornice so se v letu dni povečale za 50 %, torej se je realni obseg vrednosti lastne proizvodnje precej zmanjšal — kar za 31 %!

Lani je bilo brez vajencev in študentov poprečno zaposlenih 7.519 delavcev, letos nas je za 485 manj, to je 7.034 delavcev. V mesecu dni je zaposleni delavec opravil 1,53 učinkovitih ur, kar je za 8 učinkovitih ur manj kot je bilo povprečje v lanskem polletju. Število delavcev se je zmanjšalo za 6 %, število opravljenih učinkovitih ur za 11 %. Zadovoljiv je podatek, da je bilo letos ob polletju opravljenih kar 140 tisoč nadur manj kot lani. Skupno število nadur je 370 tisoč, kar je za 5,7 % vseh učinkovitih ur. Lani je bilo odstotek 7, kar je precej več.

Pogoje ure so se zmanjšale za 5 %. Pogoje ure so odvisne od realiziranih ur in kvalifikacijskega količnika. Kvalifikacijski količnik se je povečal od 2.027 lani, na 2.116 letos, to je za 4 %. Realizirane ure so se zmanjšale za 9 %. Realizirane ure so odvisne od višine nedokončane proizvodnje in nam zmanjšanje števila realiziranih ur poveča, da je naša nedokončana proizvodnja ob letošnjem polletju večja kot je bila lani. Razlika med vrednostjo proizvodnje in celotnim prihodkom je 126 mio din, kar pomeni, da imamo lahko nedokončane in neplačane proizvodnje. Naš celotni prihodek je bil ob polletju 3.977 mio din in je za 10 % večji kot je bil lani.

Uspeh dela je dober

Materialni stroški proizvodnje so znašali 2.691 mio din in predpisana amortizacija 85 mio din. To je 69,8 % celotnega prihodka. V primerjavi z lanskim polletjem so materialni stroški večji za 3 % in amortizacija za 24 %. Stroški so naraščali počasneje kot je rasel celotni prihodek, kar pomeni, da smo nekoliko izboljšali ekonomičnost poslovanja. Struktura stroškov je v glavnem takšna kot je bila v majskem obračunu. Takrat smo v Gradisu obračunali izredno veliko stroškov in smo se tudi v članku v Gradisovem vest-

niku spraševali, kateri obračun aprilski, ali majski je bil realen. Kot kažejo polletni podatki, je bil aprilski obračun kar zadeva stroške ne-realni, saj smo takrat izkazovali skoraj neverjetno dobro ekonomičnost — 150. Ob polletju je naša ekonomičnost 1,43 kar pomeni da smo na 100 din porabljenih sredstev ustvarili 143 din celotnega prihodka. Dosegli smo za 1.201 mio din dohodka. V primerjavi z lanskim obdobjem, se je dohodek povečal za 11 % in dosega planirano vrednost s 44 %. V naslednji preglednici je prikazana začasna delitev dohodka (v mio din).

| Sestavina | I—VI/80 | | GN 1981 | | I—VI/81 | | Indeks | |
|-----------------|---------|-----|---------|-----|---------|-----|--------|-------|
| | din | % | din | % | din | % | 81/80 | 81/GN |
| Dohodek | 1.082 | 100 | 2.700 | 100 | 1.201 | 100 | 111 | 44 |
| Obveznosti | 344 | 32 | 790 | 29 | 367 | 31 | 107 | 46 |
| Čisti dohodek | 738 | 68 | 1.910 | 71 | 834 | 69 | 113 | 44 |
| Osebnih dohodek | 439 | 41 | 1.242 | 46 | 508 | 42 | 116 | 41 |
| Skupna poraba | 93 | 8 | 234 | 9 | 93 | 8 | 100 | 40 |
| Poslovni sklad | 180 | 17 | 369 | 14 | 204 | 17 | 113 | 55 |
| Rezervni sklad | 26 | 2 | 65 | 2 | 29 | 2 | 111 | 44 |

Osebnih dohodki še vedno zelo zaostajajo

V Gradisu razporejamo osebne dohodke v skladu z internimi merili sprejetimi z gospodarskim načrtom. Ta merila so odvisna od uspeha, to je od dohodka na pogojno uro. Glede na uspeh smemo v Gradisu razporediti za osebne dohodke 570 mio din. Razporedili smo 508 mio din. Razlika 62 mio din je zelo velika. V kolikor bodo TOZD tudi v drugi polovici leta vsaj tako uspešne, bi lahko večji del navedene razlike izplačali v naslednjih mesecih in s tem znižali zaostajanje realnih osebnih dohodkov za rastojo življenjskih stroškov. Višina osebnih dohodkov je nekoliko višja, ker se ne upoštevajo OD vsebovani v nedokončani proizvod-

nji. Izplačali smo za 527 mio din osebnih dohodkov.

Poprečni mesečni neto osebni dohodek v Gradisu je 9393 din in se je povečal za 23 %. Osebnih prejemki, ki poleg osebnega dohodka vključujejo še dodatke (terenski dodatek, znižane dnevnice, dodatek za ločeno življenje, prevoz) so 11.404 din. Povečali so se za 20 %. V tem obdobju so se življenjski stroški povečali za 46 %, tako da so se realni mesečni osebni dohodki znižali za 16 % mesečni prejemki pa za 18 %. Tolikšno znižanje realnih OD na mesec je tudi posledica manjšega števila ur na mesec. Realni OD na uro so se znižali zato nekaj manj, to je za 12 %. Najvišji osebni dohodek v Gradisu je bil 28.598 din, najnižji pa 4880 din. Razmerje med njima je 5,7.

Kazalniki so dobri in slabi

| Kazalnik | I—VI/80 | | GN 81 | | Indeks | |
|------------------------|---------|-------|---------|-------|--------|--|
| | I—VI/80 | GN 81 | I—VI/81 | 81/80 | 81/GN | |
| 1. VLP/ef. uro | 378 | 47 | 436 | 115 | 93 | |
| 2. Ekonomičnost | 140 | 1,41 | 1,43 | 102 | 101 | |
| 3. D/ph | 66,30 | 79,05 | 77,19 | 116 | 98 | |
| 4. OD/ph | 26,87 | 36,35 | 32,65 | 122 | 90 | |
| 5. Akumul./vlož. sred. | 0,092 | 0,098 | 0,084 | 91 | 95 | |
| 6. Delež OD v D | 41 | 46 | 42 | 102 | 91 | |

Iz dohodka pokrivamo obveznosti izplačujemo osebne dohodke in ustvarjamo sklade. V strukturi dohodka so se v primerjavi z lanskim polletjem obveznosti nekoliko zmanjšale, povečal se je delež za

osebne dohodke. Ostala delitev je nespremenjena. V primerjavi z načrtovano delitvijo vidimo, da zaostajajo osebni dohodki, medtem ko je del dohodka namenjen za poslovni sklad že sedaj nad planiranim.

Prvi kazalnik, vrednost lastne proizvodnje na efektivno uro, kaže produktivnost. Nominalno se je povečala za 15 %, realno pa je manjša za visokih 23 %. Ker ocenjujemo produktivnost po vrednostnem kazalniku, moramo trditi, da je sporen indeks cen in način obračuna kooperantov (delavci GG) v lanskem letu. Drugi kazalniki ekonomičnosti se je izboljšal, omenili smo že zakaj.

Naš najvažnejši kazalnik je dohodek na pogojno uro — D/ph. Povečal se je za 16 % in dosega že 98 % načrtovane vrednosti za leto 1981. Tak rezultat je ugoden, saj je bil D/ph v mesecu maju le 69,36 din, in se je v mesecu dni povečal za 10 %.

Iz naslednjega kazalnika ugotovimo, da so se osebni dohodki na pogojno uro povečali bolj kot dohodek, čeravno smo dosegli samo 90 % planirane vrednosti. Peti kazalnik kaže donosnost sredstev. Zaradi precejšnjega porasta vloženih sredstev, zlasti obratnih, se je vrednost tega kazalnika poslabšala, kljub temu, da smo za akumulacijo namenili precej sredstev.

Doslej dobro — kako poslej?

V prvi polovici leta smo kljub nekaterim črnoglednim napovedim dobro poslovali, nekatere TOZD bolj, nekatere nekoliko manj uspešno. Nobena TOZD ni izkazala v polletnem obračunu izgube.

O motnjah v poslovanju govorimo takrat, (1), ko si TOZD ne more zagotoviti minimalne akumulacije (2), če si delavci v TOZD ne morejo zagotoviti sredstev za OD po merilih ali (3), če delavci ugotovijo, da ne dosega takšnih rezultatov svojega dela in poslovanja, s katerimi bi bilo zagotovljeno redno poslovanje (152. člen zakona o združenem delu).

Po prvih dveh točkah lahko presodimo, da ima manjše število TOZD motnje v poslovanju, ki so jih bržkone delavci ob priliki obravnave polletnega obračuna obravnavali in sprejeli ukrepe za odstranitev teh motenj.

Za drugo polletje izgledi niso tolikanj obetavni. Po nedavnih ukrepih slovenske skupščine je pričakovati nadaljnje upadanje investicij. To nas bo v še večji meri kot doslej primoralo še bolj intenzivno iskati delo tako v ožji, kot širši domovini, predvsem pa v tujini.

V skupnem delu je moč in napredek

Gradnjo Tovarne opreme in strojev gradimo v izjemno nelagodnih gospodarskih razmerah, toda ob sodelovanju in s skupnimi napori se gradnja proizvodne hale počasi približuje kraju.

Povprašali smo iniciatorja gradnje tovariša Joška Repšeta ter njegove najožje sodelavce inž. Andreja Rogača in Anko Grandičevo o uspehih in težavah, ki se pojavljajo pri sami gradnji.

Kdor ne napreduje — nazaduje

Joško Repše, rojen 12. 3. 1932, direktor TOZD Kovinski obrati Ljubljana. Zaposlitve: pri Gradisu od 1. 9. 1947 dalje. Iniciator in gonilna sila gradnje tovarne.

zvodnje v Gradisu. Istočasno pa se odvijajo boljši delovni pogoji za TOZD Strojno prometni obrat, ki bo v dosedanjih prostorih na območju Šmartinske ceste 32 lahko predvsem drugače in kvalitetnejše organiziral servisiranje Gradisove mehanizacije.

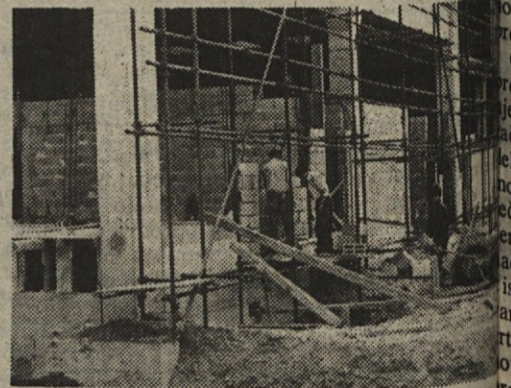
Joško Repše: Razmere v katerih se nahajamo niso najbolj naklonjene gradnji takih in podobnih objektov. Toda kdor ne napreduje, združuje in vlaga sredstva v koristne investicije — nazaduje. Torej ne moremo se držati načela »kar je bilo dobro za deda in očeta, bo dobro tudi za sina«. Želimo mnogo več in s to naložbo bomo to dosegli. Ob sodelovanju vseh TOZD, banke, zunanjih sovlagateljev ter podpori družbenopolitične skupnosti SOB Moste-Polje, bomo postavljene cilje dosegli.

Verjame, toda investicija je dokaj velika, naše bralce bo zanimalo kakšne so perspektive novih proizvodnih prostorov?

Po dolgih letih dela v tesnih in pomanjkljivo opremljenih delovnih prostorih se bliža dan, ko bomo delavci Kovinskih obratov Ljubljana, lahko pričeli z delom v novih prostorih prve Gradisove tovarne — Tovarne gradbene opreme in strojev v industrijski coni MP 3/8 — Moste.

S tem se odpira povsem novo obdobje za TOZD KO Ljubljana kot tudi za DO Gradis, saj pomeni ta prehod ne samo razširitev proizvodnih kapacitet, temveč pričetek novega načina proi-

Proizvodni program, izoblikovan na osnovi dolgoletnih izkušenj in pobud celotne Gradisove operative, bo možno v novih prostorih popestriti z proizvodnjo novih delovnih naprav in strojev v skladu z razvojnimi težnjami celotnega Gradisa. Odpirajo se možnosti proizvodne vseh tistih naprav, ki jih doslej vsled prostorske utesnenosti in slabše opremljenosti nismo mogli vključiti v svoj proizvodni program. Nove, večje komponibilne betonarne, zložljivi silosi, primernejši sistemski opaži, elektronsko krmiljeni stroji in posamezni sklopi ostale opreme, bodo tisti elementi, ki naj omogočajo našemu gradbeništvu večje možnosti v konkurenci z ostalimi izvajalci doma in v tujini, ne da bi morali zato uvažati drago inozemsko opremo. Naš cilj je, da bomo skupno z ostalo jugoslovansko strojegradnjo lahko v bližnji bodočnosti v celoti opremljali naša gradbišča kjerkoli v svetu s tako opremo, ki bo kos katerikoli vzeti nalogi.



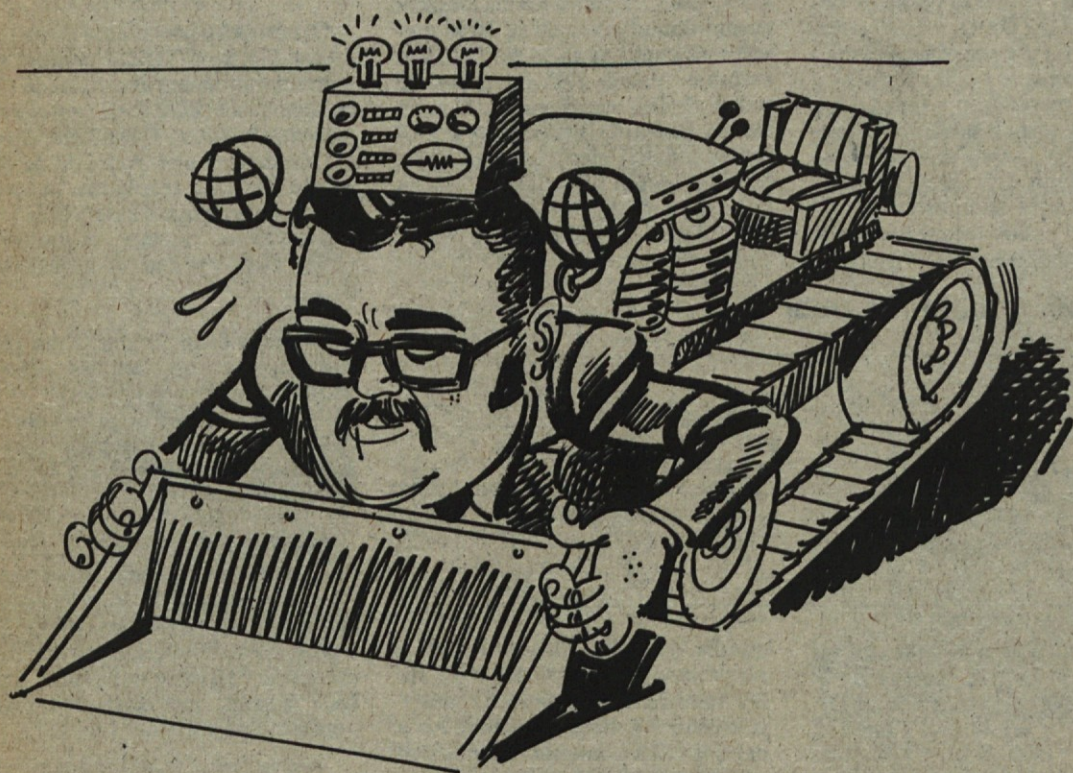
Delo na gradbiščih ne sme zastati

Seveda je uresničitev tako zastavljenega programa možna le ob ustrezni organizacijski, kadrovi, tehnološki in marketinški usposobitvi TOZD KO Ljubljana v novih proizvodnih prostorih na drugi strani in tvornem sodelovanju vseh Gradisov strokovnjakov na drugi strani. Zavedamo se, lahko le stalno inovacijsko razmišljanje vsakega Gradisovega delavca omogoči pravilno usmeritev programa in njegovo stalno izboljševanje. Z ob tej priložnosti pozivamo vse Gradisove TOZD, skušajo iz svojih potreb in izkušenj vzpodbuditi uvajanje novih, boljših naprav in s tem pomagati stalnemu posodabljanju proizvodnega programa nove tovarne.

Prepričani smo, da bomo delavci KO Ljubljana s takim pristopom uresničili začetni cilj in prispevali svoj delež k stabilizacijskim naporom in boljši perspektivi ter varnosti vseh Gradisovih delavcev.

Proizvodnja v novi tovarni mora steči po predvidenem programu

Andrej Rogač, dipl. gr. inž., rojen 28. 2. 1973. Maja 1962 s odličnim uspehom diplomiral na Tehniški fakulteti za masivne in lesne konstrukcije. Bil je na specializaciji v Avstriji, delal v Inštitutu za metalne konstrukcije v Ljubljani in projektiral v podjetju v Kranju, bil direktor v metalni v Krmelju, v razvojnoraziskovalnem inštitutu Metalne v Ljubljani, skratka za sabo ima 18 let bogate strokovne in življenjske proučevanja. Poleg rednega dela bo kmalu končal diplomski študij za investicijsko inženjirstvo v tujini. Maja 1980 je prevzel naloge in opravila vodje teama za izgradnjo tovarne opreme in strojev MP 3/8, katere gradnja se uspešno približuje kraju.



Ko smo v avgustu 1980 pričeli z realizacijo večje skupne Gradisove naložbe — Tovarne opreme in strojev z RTC, sem vedel, da v podobnih gospodarskih pogojih to ne bo lahka naloga. Celoten potek gradnje smo razdelili v dve temeljni fazi in v oktobru 1980 začeli s gradnjo prve faze — to je proizvodnih prostorov vseh potrebnih instalacijami in opremljenosti, ki v določeni meri zagotavlja obratovanje tovarne.

Po sprejetem terminskem planu bomo zaključili gradnjo proizvodne hale v novembru 1981, v času od julija do decembra 1981 pa bomo vzporedno zgradili tudi kletni del objekta RTC (druga zaza) z zakloniščem, tako da bo ob prehodu v leto 1982 možno pričeti s selitvijo posameznih dejavnosti TOZD Kovinski obrati Ljubljana v nove proizvodne prostore.

Ob izvajanju investicije smo se srečevali z vrsto problemov. Neobičajno ostra zima in pomanjkanje določenih materialov so nam povzročili že ob začetku gradnje kasnitve pri izvajanju gradbenih del in montaži Velo hale, tako, da sedaj zelo hitino, da čimprej nadoknadimo nastalo dvomešno zamudo. Obenem nam nepredvidena rast cen v gradbeništvu v zadnjem obdobju zmanjšuje načrtovana finančna sredstva, tako da poskušamo z izvajanjem cenejših rešitev in s smiselno zmanjševanjem obsega naložbe omogočiti realizacijo zartane investicije v taki meri, da bo proizvodnja v novi tovarni pravočasno stekla po predvidenem programu.

Z združevanjem sredstev je možno uspeti tudi v najtežjih pogojih

Anka Grandič, dipl. oec., rojena 23. 4. 1946. Diplomirala je na Ekonomski fakulteti v Ljubljani leta 1971. Dve leti je bila pri Metalki v Ljubljani, nadaljnji dve v Centru za napredek trgovine in embalaže v Ljubljani, skoraj 6 let pa v Pivovarni Union v Ljubljani, kjer je opravljala dela na področju izvajanja in spremljanja investicijskih naložb. Pri Gradisu je zaposlena od 28. 8. 1979 dalje kot finančni strokovnjak ima velike zasluge pri združevanju sredstev za to pomembno investicijo.

Anka Grandič: Vsak začetek je težak. Toda z močno voljo in vztrajnostjo se vse doseže.

Ob polletju 1981 smo od predvidene investicijske vrednosti 556 mio din realizirali:

— sklenili smo za 356 mio din pogodb in plačali 75 mio din za odkup zemljišča ter za izdelavo projektov, kar predstavlja 87 % investicijske vrednosti.

— od sklenjenih pogodb je bilo izvedenih del, plačane opreme in drugih stroškov za 185 mio din, kar predstavlja 41 % pogodbenih vrednosti,

— navedene stroške smo financirali iz naslednjih virov:

lastna sredstva TOZD Kovinski obrati Ljubljana — 12 %

združena sredstva TOZD GIP GRADIS — 46 %

sredstva zunanjih sovlagateljev — 8 %

bančni in blagovni krediti — 34 %

To pa pomeni, da se z združevanjem sredstev, da marsikaj napraviti. Zagotavljanje sredstev sicer vedno ne sledi predvideni dinamiki izgradnje (zlasti znotraj GIP GRADIS). Ker se zavedamo, da se bomo le s pravočasnim finančnim pokrivanjem dejanske dinamike izgradnje izognili večjim podražitvam in zamikanju rokov izgradnje, moramo storiti vse, da ne bo prišlo do odstopanj od zahtevane poti. Vsako odstopanje in zamuda pomeni višanje predračunske vrednosti in s tem probleme v zvezi z zagotavljanjem sredstev za nastale podražitve. Kljub temu da je stanje na področju ugotavljanja razlik v cenah še nedorečeno, ocenjujemo, da znašajo dosežene podražitve cca 27 mio din. Ker nam je uspelo pridobiti dodatne vire sredstev (kredit Razvojne skupnosti SOB Moste-Polje in blagovne kredite dobaviteljev opreme), smo prepričani da bo gradnja uspešno dokončana.

V skupnem delu je moč in napredek, tega pa se v Gradisu dobro zavedamo. Lojze Čepuš

Disciplina je pogoj za dobro delo



Božo Ukmar

Pred kratkim sem prisostvoval seji disciplinske komisije TOZD GE Maribor. Seja, ki je bila nekakšna obravnava vseh tistih, ki so tako ali drugače kršili disciplino in red, ki naj bi vladala v tozdu.

Vsi smo »ljudje« in kot taki tudi delamo napake. Če pa so te napake zavestne in povrhu tega se še ponavljajo, potem tukaj ni vse v redu. V takih primerih se vse premalo zavedamo, da vsi ustvarjamo skupen dohodek in se moramo zato vsi truditi po svojih močeh, da bo le ta čim višji. Izgleda pa, da se na to poživža cela vrsta naših ljudi in kaj malo jim je mar, če oni tega dohodka ne dosejajo v celoti.

Kako bi si drugače razlagali tiste delavce, ki na delovno soboto ostajajo doma, čeprav smo se skupno dogovorili in glasovali, da bomo delali nekatere sobote.

Močno je zadnje čase prisoten alkohol. Preveliko uživanje alkohola v teh vročih poletnih mesecih opravi svoje. Prepri ali celo pretepi so seveda le posledica prevelike količine alkohola.

O tem in še o čem drugem sem se pogovarjal s predsednikom disciplinske komisije pri TOZD GE Maribor Božotom UKMARJEM.

»Ker sem prevzel mesto predsednika disciplinske komisije šele avgusta lansko leto nimam velikih izkušenj oziroma pregleda kako je bilo z disciplino

prejšnja leta. Povem lahko samo, da sedanja komisija dobro dela, predvsem zahvaljujoč Jožetu Groblerju, človeku, ki po pravni poti skrbi za pravilen potek dela komisije. Brez tega bi bilo delo skoraj nemogoče, saj smo skoraj nekako sodišče v malem. No, ni tako hudo. Vsaj za tiste ne, ki se nameravajo držati skupnega dogovora o redu in disciplini. Za vse ostale kršitelje delovne dolžnosti pa imamo pravilnik o delovnem razmerju, ki si ga pa žal nekateri narobe tolmačijo. Vse preveč poznajo svoje pravice, pozabljajo pa na obveznosti in dolžnosti. Nekateri pa nepoznavanje pravilnika izkoriščajo za to, da bi prikazali komisiji »češ, tega pa nismo vedeli«. Seveda to ne moremo vzeti za opravičilo. Velik del delavcev, ki so člani disciplinske komisije je iz neposrednje proizvodnje, tako da je sestava komisije zelo široka. Skoraj vedno smo pri presoji kazni enotni, tako da med nami ni nesoglasij. Seveda so prisotni tudi kateri od predstavnikov sindikata, ki nekako nevtrarno bdijo nad odločitvijo komisije.

Najhujšo kazen prenehanje delovnega razmerja izrečemo le v skrajnem primeru. Nekaj delavcev pa je kar samo prišlo po delavno knjižico, čeprav jim je bila izrečena nižja kazen. Verjetno so ugotovili, da se z disciplino v našem tozdu ni za igrati, poboljšati pa se niso nameravali. Mislim, da bi bilo zgrešeno metati vse v en koš. Večina delavcev naredi prekršek samo enkrat, potem pa uvidijo, da so naredili narobe. Za nekatere je dovolj velika kazen že to, da se njegovo ime pojavi na oglasni deski, drugim je vse to kaj malo mar. Slednji po navadi tudi ne ostanejo v enem podjetju dalj časa, ampak gredo po prekršku drugam. Verjetno mislijo, da bodo lahko drugod delali po svoje, je zaključil pripovedovanje Božo Ukmar. K vsemu temu ni kaj dodati. Iz pogovora s predsednikom komisije smo lahko razbrali, da komisija resno in dobro dela in to naj bo v pouk vsem tistim gradisovcem, ki mislijo da bodo lahko delali po svoje in jim je disciplina deveta briga. Franjo Štromajer

Novi most v Kranju, najširši slovenski most

V Kranju so ob letošnjem občinskem prazniku 31. juliju odprli nov Delavski most čez Savo, ki leži na trasi bodoče vzhodne mestne obvoznice in bo povezoval Ljubljano in Škofjo Loko z Jezerskim. To je najširši slovenski most, saj znaša razpon med zunanjsima ograjama 23, 10 metra. Doslej je bil najširši most v Mariboru čez Dravo — 22 metrov, novi dvoetažni most v Mariboru pa bo širok 22,40 metra. Tudi po dolžini 356,28 metrov gre za najdaljši slovenski mestni most, saj so daljši le viadukti kot Verd, Ravbar-komanda, Preloge, Škedenj in Pera-

čica, na avtocestah.

Med zanimivostmi mostu sodijo še podatki, da so vanj vgradili več kot 2.000 ton jekla, da je s 8.230 kvadratnimi metri površine največji v Sloveniji, da so porabili zanj okoli 45.000 vijakov, da znaša dolžina vseh zvarov več kot 60.000 metrov. Nosilna konstrukcija, ki jo podpirajo do 26 metrov visoki železobetonski stebri, je škatlasta ter je znotraj pohodna, tako da so dostopne vse instalacije. Most sta zgradili SG. Gradbinec Kranj in Metalna iz Maribora.

C. P.

Jubilej Empire State Buildinga

50 let nebotičniku

Že 50 let je slaviti nebotičnik Empire State Building simbol New Yorka. Dolga leta temu kolosu nihče ni bil kos, potem pa so zrasi pod oblake še nekateri drugi velikani v ZDA in Kanadi. V nebotičniku dela dnevno okoli 25.000 ljudi, stavba pa je že od prvega trenutka naprej, ko je bila dograjena, prava atrakcija za številne turiste.

Domačini pravijo Empire State Buildingu »velika gospa«, o njem pa so bili napisani že številni članki. Nebotičnik je visok 449 metrov, letno pa se zbere na razglednih ploščadih v 85. in 102. nadstropju najmanj milijon in pol turistov. Nebotičnik je delo arhitekta Billa Lamba, idejo za gradnjo pa je dal Jacob Raskob, podpredsednik znane ameriške avtomobilske firme General Motors.

Zgradba je zgrajena iz betona in jekla ter velja za potresno povsem zanesljivo. Meter stanovanjske površine stane v nižjih nadstropjih 32, v višjih pa 35 dolarjev na mesec. Leta 1980 so bile najemnine še precej nižje, in sicer 19 oziroma 26 dolarjev.

Razumljivo, da so vzdrževalni stroški takšnega velikana, v katerega je bilo vgrajenih 60.000 ton jekla, izredno visoki. Predvsem so policijske oblasti pozorne na požarno-varnostne predpise, ker bi lahko velik požar povzročil smrt tisočih ljudi. V nebotičniku je skupno 73 dvigal, kljub temu pa je precej turistov, ki uporabljajo stopnice. Vsako leto pripravijo tudi tekmovanje: lani je zmagovalc do 85. nadstropja potreboval natanko 12 minut in 20 sekund.

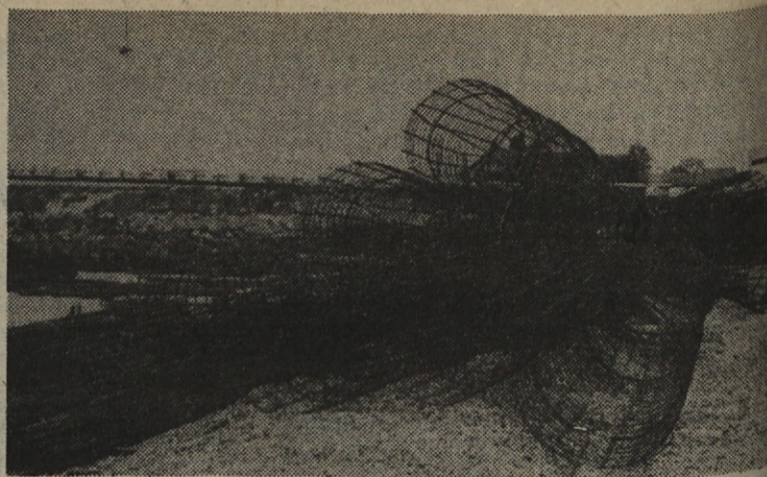
C. P.

TUNEL POD SUEZKIM PREKOPOM

Spomladi je egiptovski predsednik Anvar el Sadat predal namenu tunel pod Suezkim prekopom, ki predstavlja velikanski gradbeniški dosežek, ki povezuje dolino Nila s Sinajskim polotokom. Tunel je dolg 4.220 metrov in skozi lahko pelje 1.000 avtomobilov na uro. Promet v tunelu je dvosmeren, vsaki prometni pas pa je širši od treh metrov. Tunel gre v globino 50 metrov. Zgrajen je v rekordnem času, saj so ga gradili manj kot dve leti. Pri gradnji so sodelovala ameriška, belgijska, zahodno-nemška, britanska in avstralska gradbena podjetja. Tunel je stal čez 300 milijard dinarjev.

OBNOVA KEOPSOVE PIRAMIDE

Za Keopsovo piramido, ki je bila zgrajena pred 4.000 leti je že narejen projekt rekonstrukcije. Skupaj z restavracijo piramide bo restavrirana tudi sfiga, ki stoji v vzhodni piramidi. Dolga tisočletja so pustila sledove predvsem na človeškem obrazu sfige. Vsako leto čez milijon obiskovalcev pride v ta kraj, da si ogleda ta pomemben zgodovinski spomenik. Uprava antikviteta, ki bo vodila obnovo upa, da bo uspela obnoviti vse štiri strani te 147 metrov visoke piramide uporabljajoč prav tak kamen, kot so ga graditelji v času faraonov.



Kdaj bo konec pomanjkanja železa za armature?

Novice iz gradbeništva

TOVARNA MIKSERJEV V PRIZRENU

V Prizrenu bodo v kratkem začeli graditi tovarno gradbenih mikserjev in še nekaterih gradbenih strojev. Investitor je delovna organizacija Utva tozd Vozila. To je prva investicija te vrste v Jugoslaviji. Vrednost nove tovarne je 200 milijonov dinarjev, v njej pa bo delalo okoli 200 delavcev.

MRTVO MORJE NAJ BI SPET OŽIVELO

Kmalu se bodo strokovnjaki lotili enega največjih projektov na svetu: začeli bodo kopati približno 100 kilometrov dolg kanal, ki bo povezoval mrtvo morje s Sredozemskim. Začeli ga bodo kopati pri slovitem mostu Massadi, končali pa ga bodo pri Katifu na območju Gaze. S kanalom naj bi si Izrael zagotovil dodatnih 1.000 megavatom električne energije, ki jih bo proizvedla bodoča elektrarna ob kanalu. Omenjena številka znaša 7% energije, ki jo danes porabi Izrael. Zaradi povezave obeh morij se bo dvignila raven Mrtvega morja, znano je namreč, da se sedaj mrtvo morje vsako leto zniža za 60 centimetrov, vse odkar Jordanija z vodo iz reke Jordan namaka svoja polja. Pretekanje bo tudi razredčilo vodo Mrtvega morja, ki slovi kot zelo slana. Dolgoročno si je mogoče zamisliti tudi, da bodo lepega dne v Mrtvem morju spet zaživele ribe.

NAJVEČJE LETALIŠČE V AZIJI

V Singapuru so 1. julija letos odprli največje letališče na azijski celine, ki bo lahko sprejelo 10 milijonov potnikov na leto. Gradili so ga 6 let, gradnja pa je stala 717 milijonov dolarjev.

ZANIMIVI PODATKI O NAJDALJŠEM PREDORU NASVETU

Predor Sant Ghotard, ki povezuje Švico z Italijo je s svojimi 16.332

metri najdaljši na svetu. Širok je 7,8 metrov. Gradili so ga 11 in iz njegove notranjosti je skopano 1,3 milijona kubičnih metrov zemlje in kamna. V predoru je nameščeno 200 telefonskih kabin za klic in pomoč in 67 prostorov, kjer se lahko ustavijo pokvarjena vozila. Predor ima 18 velikih ventilatorjev s kapaciteto okoli 2.200 kubikov zraka na sekundi. V predoru so nameščeni tudi posebne televizijske kamere, protipožarne signalne naprave, nenehno obveščajo kontrolno postajo o celotnem dogajanju in vsi spremembah v predoru skozi kamere se pelje povprečno 1.800 vozil na uro. Na koncu je zanimivo omeniti, da je vožnja skozi predor brezplačna.

NENAVADEN NAČIN OGREVANJA STANOVANJA

Poljski strokovnjaki so projektirali zgradbo z nenavadnim načinom ogrevanja. V tej zgradbi ni cevi radiatorjev, tako da topla voda, ki grela stanovanja teče skozi zidove, ki so narejeni iz stekla. V teh stanovanjih bodo stanovalci s pomočjo posebnega termostata določali temperaturo v stanovanju. Edina manjkljivost teh stanovanj je v tem, da so zidovi prozorni, vendar je ta problem bil hitro rešen: vodo steklenih zidovih je obarvana. Projekt daje zgradbi v večernih in nočnih urah prijeten in atraktiven videz.

C. Pav

Aluminijev prah v betonu

V ZR Nemčiji so pred kratkim začeli dodajati aluminijev prah v zgradbo plast betona za avtoceste. Proizvodnja te nove mešanice je v tem, da se cesta grajena z dodatkom aluminijevega praha v noči blešči, kar omogoča voznikom boljše vidljivost. Razen tega na takšnih cestah gojenje bolje priljeajo cestišču.

C. Pav

Dvoetažni most v Mariboru

Mostovi so na področju nizke gradnje verjetno najbolj opazni objekti. Veliko je mest po svetu, ki si jih zapomnimo in znova spoznamo prav po njihovih mostovih, po značilni gradnji teh vezi čez reke in doline. Tudi za Maribor, ki raste na obeh bregovih Drave, so mostovi življenjsko pomembne vezi med levim bregom s starim delom mesta pa staro industrijo v Melju in desnim bregom z novimi razvijajočimi se stanovanjskimi soseskami, od koder se veliko ljudi, preko mostov vozi na delo. V Mariboru žal mostovi niso samo pomembne vezi, ampak tudi velik problem.

Pred poldrugim letom smo tudi v Gradisovem vestniku pisali o možnih variantah za gradnjo novega mostu čez Dravo in omenjali »harfo«, kot most, ki bi bil najlepši in najelegantnejši od vseh dosedaj zgrajenih v Jugoslaviji in eden redkih te vrste v svetu. Slabost tega mostu je bila v tem, da bi bil precej dražji od vseh ostalih variant, tako da je prevladala druga rešitev in tako se že gradi v Mariboru prvi jugoslovanski dvoetažni most, oziroma dva mosta v enem. To bo most iz montažnih betonskih elementov na nosilcih.

Glavni projektant novega dvoetažnega mostu čez Dravo v Mariboru je direktor našega tozda Biro za projektiranje Maribor, tov. Vukašin Ačanski, glavni izvajalec del pa tozid Nizke gradnje Maribor.

V intervjuju za mariborsko revijo 7 D je tovariš Ačanski med drugim povedal tudi tole: »Z vidika stabilizacije je ta odločitev, glede na ostale dve različici najprilnejša, hkrati pa bo ustrezala vsem zahtevam — je funkcionalna, sorazmerno cenejša, dovolj estetska, hkrati pa za gradnjo

tega mostu ne bomo potrebovali uvoženih materialov, vse bo domače: zamisel, tehniška oprema, znanje in materiali. Dve nadstropji omogočata ločitev tranzitnega od lokalnega prometa.« Po zgornjem nadstropju bo tekla hitra cesta in ves tranzitni promet. Tu bodo štiri vozišča široka 3,75 metra, ter hodnik za vzdrževalna dela. Na spodnjem nadstropju oziroma mostu pa bodo tri vozišča široka po 3 metre, namenjena lokalnem prometu, poldrug meter široka ločena kolesarska steza in 2 metra široka hodnika za pešce. Zgornji most bo dvakrat daljši od spodnjega, ki bo namreč samo premostil Dravo od brega do brega in bo zato dolg le 180 metrov.

Zgornji most bo segal od bodočega predora pod pobeškom Greenwich čez Dravo 4,5 metra nad spodnjim mostom, na drugi obali pa se bo še nadaljeval v viadukt nad Meljem (levi breg Drave). Viadukt se bo podaljšal na nasip, preko katerega bo hitra cesta segla do Meljske ceste, kjer bo nivojsko križišče in nato dalje proti Šentilju.

Zaradi lege mostu po črti sever — jug, bo potrebno narediti tudi nekakšen senčnik na pobeškem južnem bregu, saj bi v nasprotnem sonce velik del dneva svetilo voznikom na zgornjem mostu naravnost v oči. Nad vhomom v tunel je predviden 12 metrov visok betonski portal, ki bo metal senco na površino mostu. Senčnik bo povišan tako, da bo stal na ploščadi podprti s petmetrskimi stebri. Tako bo nastalo betonsko ogrodje, primerno izolirano in komunalno urejeno in bo nudilo možnost cenejše izgradnje kakšnega družbenega objekta, o čem bodo seveda odločali krajani, glede na svoje potrebe.

Mariborčani kljub vsemu še zmeraj malo žalujejo za svojo harfo, ki jo ostali dravski mostovi ne bi zakrivali in bi bila z značilno obliko okras in simbol mesta ter orientacijska točka. Pri relativno nizki konstrukciji sedanjega mostu načrtovalci niso pozabili tudi na videz in estetske rešitve. Ena od možnosti je pri razsvetljavi. Spodnji most bodo osvetljevale luči pritrjene na spodnjem delu zgornjega vozišča, zgornjega pa svetilna telesa, ki bodo na 35 metrov visokih stebrih. To idejo bo možno realizirati le v primeru rešitve za vzdrževanje svetil na tej višini.

Za vse komunalne naprave je predviden skupen kanal skozi vse ogrodje mostu, pri dimenzioniranju kanala pa so predvidene tudi napeljave, ki bodo prišle v poštev po srednjeročnem načrtu razvoja mesta. Na obeh koncih mostu bosta komunalni komori iz katerih bo mogoče napeljave vzdrževati, popravljati in napeljavati nove, ne da bi bilo treba razbijati in nato ponovno kr-

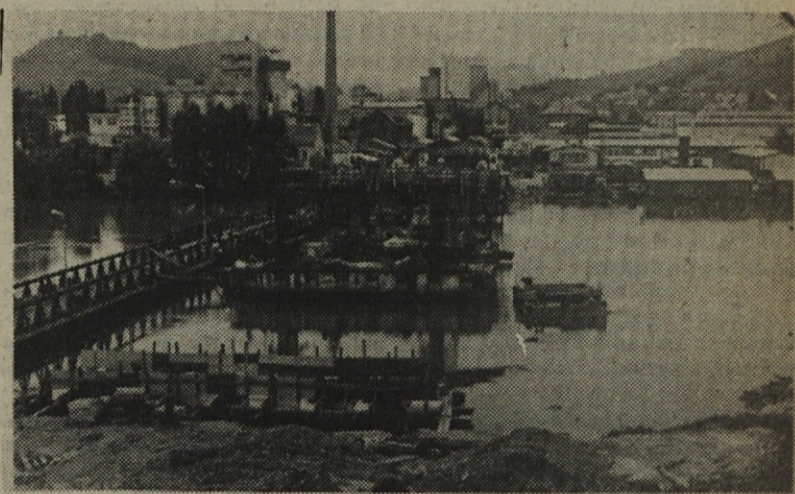
pati cestišče, hkrati pa pri teh delih ne bo oviran promet.

Prvič je prišlo do povezave z industrijo, ki bo izdelala aluminijaste branike za vso hitro cesto skozi Maribor, pa tudi ograjo za novi most, tako da bo videz enoten.

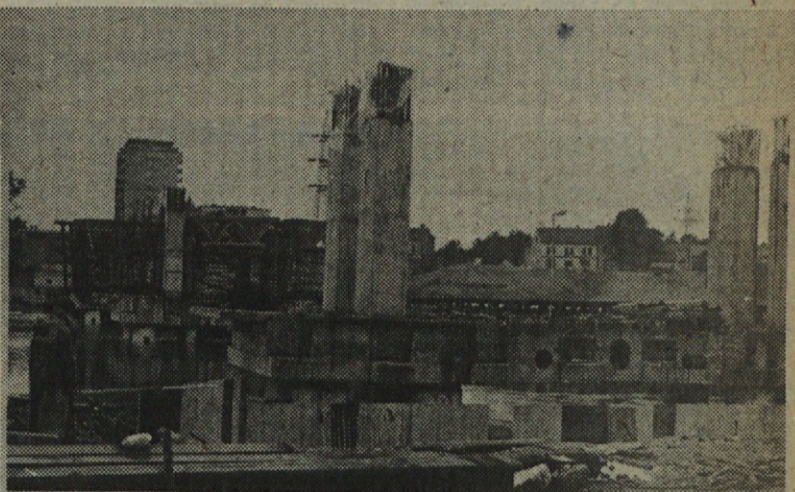
Most bo stal na štiridesetih pilotih, preko katerih bo potrebno zmontirati 112 betonskih nosilcev, ki bodo narejeni v naši bazi na Pobrežju. Hkrati z deli na gradbišču bo možno zaradi montažne konstrukcije pripravljati elemente za naslednjo fazo montaže.

Polega tega, da bo pomenil novi most precejšnje olajšanje za mariborski prometni režim, pa prinaša Gradisu nove izkušnje, ki jih bomo lahko koristno uporabili pri izvajanju drugih projektov, hkrati pa nam omogoča tudi strokovni razvoj. To pa potrjuje pravilnost izbire različice »dvoetažnega mostu« in s tem domačega znanja, tehnologije in materialov.

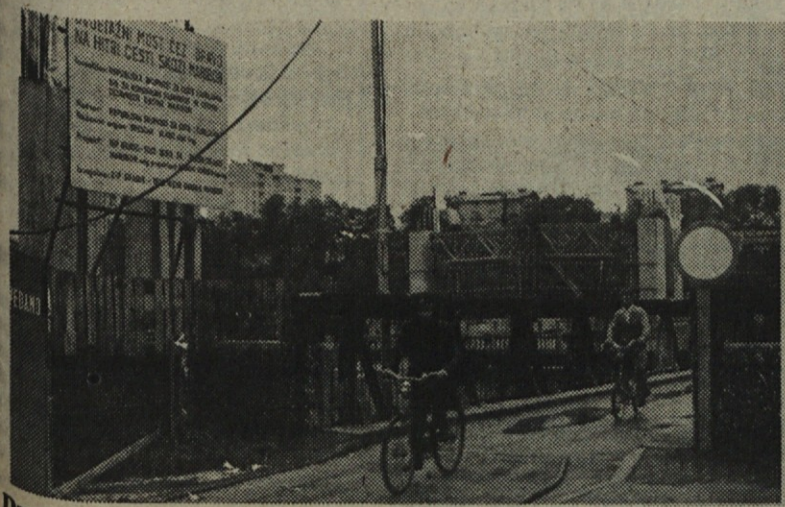
C. Pavlin



Pogled na gradbišče dvoetažnega mostu in Melje na levem bregu Drave



V Dravo je zabito 40 pilotov



Dvoetažni most je projektiran v našem biroju v Mariboru, glavni izvajalec del pa je tudi naš tozid Nizke gradnje Maribor

Predstavljamo vam Franca Kita

Vsak uspeh, v kakršni koli obliki, nas razveseli, ne glede ali je ta uspeh dosegla skupina ljudi ali posameznik.

V mislih imam našega delavca Franca Kita, ki v SPO združuje svoje delo v svojstvu električarja v servisu za gradbene stolpne žerjave. To delo opravlja odkar je v SPO. Je nemirne narave, zato s samim delom svojega poklica ni bil zadovoljen, hotel je in hoče nekaj več vedeti o elektriki. Svoje znanje je začel dograjevati postopoma. Začel je kot učenec v gospodarstvu, uspešno dokončal srednjo tehnično — jaki tok.

Da je vzljubil svoj poklic, dokazuje s tem, da ne glede na srednjo izobrazbo opravlja fizična dela kot vzdrževalec električnih inštalacij in naprav na gradbenih

stolpnih žerjavih. Je eden izmed zelo redkih, ki ni odšel v administracijo ali operativno po končani srednji šoli.

Lahko bi trdili, da je posebej, saj končuje prvo stopnjo s študijem ob delu. Izpite je polagal vedno pripravljen in ob zahtevanem roku. Znano je, da je elektrotehnika eden od težjih študijev ter ne pozna odstopanja in ga zmore le tak človek, ki ceni in ljubi svoj poklic. Žal nam takih ljudi manjka, posebno danes, ko je moderna tehnika na skokovitem pohodu. Je tudi eden izmed takih, ki ni bil zadovoljen samo s pozitivno oceno, ampak se je pripravil za najvišje možne. Zaveda se, da te ocene lahko vidi samo v indeksu in to ožji krog ljudi, vendar je s tem preizkušal sam sebe in

se kalil v bodočega dobrega strokovnjaka.

Današnja moderna tehnika še kako potrebuje take strokovnjake, ki vedo, kaj hočejo ter bodo hitro razumeli razne zapletenosti. Za take ljudi bi s strani družbe moralo biti več podpore, razumevanja in pomoči za vzpodbujanje k študiju ob delu. Še dolgo ne bo zamenjal stroj človeka — delavca strokovnjaka, zato bo treba zaposliti take kadre le tam, kjer bodo svoje znanje s pridom izkoriščali. Cena takih kadrov pa mora biti poštena in tudi višja, seveda s pogojem, da dajo tudi kar največ od sebe.

Naš diplomant bo v jesen delal diplomsko nalogo. Bo eden izmed prvih, ki bo pripravil di-

plomsko nalogo neposredno iz svojega dosedanjega dela, torej iz področja sodobnih gradbenih stolpnih žerjavov in električne funkcije posameznih operacij.

Vsi sodelavci — električarji mu želimo uspešno končanje še te zadnje ovire — diplomske naloge.

Ludvik Šnajder



Mladi prihajajo in odhajajo

Čas počitnic je tu. Gradbišča in pisarne se v tem času pomladajo. Na počitniško prakso, na obvezno ali prostovoljno delo prihaja v združeno delo na stotine mladincev iz vseh šol in poklicev. Tako je bilo tudi letos. Na praksi po naših TOZD in DSSS se je, oziroma se bo zvrstilo kar 330 študentov, med njimi tudi 5 študentov iz tujine.

Nekatere med njimi smo vprašali kako se počutijo in kaj jim pomeni počitniška praksa?

Tanja Mlinar — počitniška praksa je zelo koristna

Sem študentka II. letnika ekonomske fakultete v Ljubljani. Na praksi pri Gradisu sem že 6 leto. Delala sem že v KSS, računovodstvu, v blagajni, zastopala tajnico in moram reči, povsod sem bila prisrčno sprejeta, vsi so mi pomagali in veliko sem

se naučila. Na praksi se spoznaš z delom, z ljudmi, dobiš vpogled v naš samoupravni sistem, skratka praksa je za nas mlade nadvse koristna. Letos delam v interni banki in zelo sem zadovoljna.

Mikael Edvårdson — prelepa je vaša Slovenija

Doma sem iz Halmstada na Švedskem. Vesel sem bil, ko mi je preko Iaešte odobrena praksa v Jugoslaviji. Moram reči, da je Slovenija mnogo lepša, kot sem si jo prej predstavljal. Res lepa je vaša dežela, zlasti za nas, ki prihajamo iz mrzlega severa. Morje, mogočni venci gora, zelene doline, Koper, Portorož, Kravavec, vse to so kraji, ki sem jih obiskal. Tudi s prakso sem bil zelo zadovoljen. Mnogo sem videl in se novega naučil. Zlasti sem bil vesel dela v laboratoriju za raziskavo materia-

lov. Domov se vračam z novim znanjem in lepimi vtisi. Rad se bom vračal v to vašo deželo.

Costa Jorge — Vaša organizacija dela je na višku

Doma sem iz Španije iz Barcelone. Bogati na turizmu smo pri nas, toda Slovenija v ničemer ne zaostaja. Lepi kraji, nadvse dobri in prijazni ljudje. Tudi jaz sem se na praksi zelo dobro počutil. Kljub težavam glede jezika sem hitro našel stik z vsemi sodelavci. Delal sem v pripravi dela. Vaša organizacija dela mi je bila zelo všeč, pa tudi objekti, ki ste jih gradili širom Slovenije. Kjerkoli sem bil, sem bil toplo sprejet, zlasti pa v kadrovski in tehnični službi. Tovariši hvala vam.

Tako in podobno so se izražali tudi ostali praktikanti, toda o tem kaj več prihodnjic. Lojze Cepuš



Prelomnica?

V življenju je več prelomnic in vsaka je po svoje pomembna. Ena izmed takih je doletela tudi našega zvestega sodelavca in gradbenika Borisa Vedeta.

Jubilant, je 4. 8. 1981 obhajal 50-letnico svojega življenja. Človek širokih pogledov, humanistični projektant, gradbenik, umetniški direktor, to je portret našega slavljence.

Kot mlad strokovnjak se je zaposlil v Gradisu 17. 3. 1958, tu je ostal, tu so tudi njegove nadaljnje perspektive.

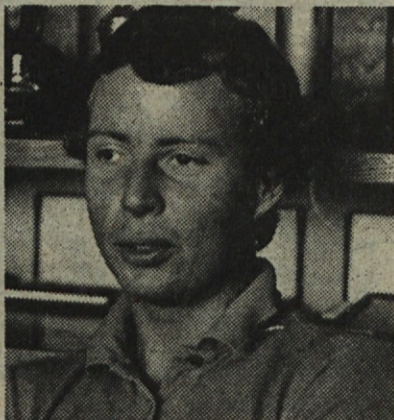
Svoj jubilej je praznoval v svojih počitniški hišici ob sinjem jadransku. Zato mu kozarček »dobro kapljice« med nami ne uide. Ob tem osebnem prazniku prejel številne čestitke katerim se pridružujemo tudi mi.

Še na mnoga leta!

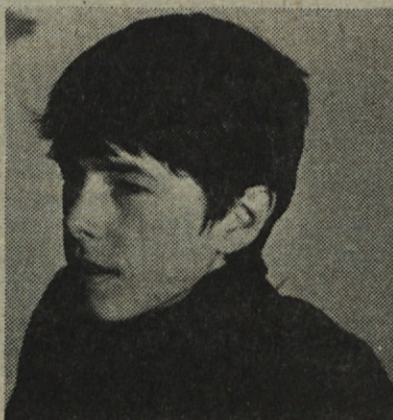
Lojze Cepuš



Tanja Mlinar



Mikael Edvårdson, Švedska



Jorge Costa, Španija

Vabilo k sodelovanju

Zakon o združevanju OZD v splošna združenja in gospodarske zbornice ter Družbeni dogovor o uresničevanju kadrovske politike v SR Sloveniji nalagata kot eno od temeljnih nalog splošnim združenjem »ORGANIZIRANJE FUNKCIONALNEGA IZOBRAŽEVANJA TEHNIČNO-TEHNOLOŠKIH IN DRUGIH STROKOVNIH KADROV« predvsem za tisto vsebino, ki je pogojena s strokovnim področjem panoge.

Potrebe po izpopolnjevanju in razširjanju znanja zaposlenih strokovnih kadrov so iz dneva v dan večje. Skozi razne aktivnosti in različne vrste funkcionalnega izobraževanja ter vsled pristopa k pripravi stalnih oblik tovrstnega izobraževanja želimo pripraviti PROGRAM FUNKCIONALNEGA IZOBRAŽEVANJA V GRADBENIS-TVU.

Tak program pa brez sodelovanja tistih strokovnjakov, ki jim je funkcionalno izobraževanje namenjeno in tistih, ki bi program kasneje izvajali, ni mogoče pripraviti.

Pozivamo vse zaposlene kadre, da predlagajo izbor tem, ki bi jih vključili v naš program. Poziv velja tako tistim, ki nova spoznanja v organizirani obliki želijo spoznati, kot tistim, ki kot poznavalci novosti različnih področij želijo in so pripravljeni sodelovati kasneje pri realiziranju programa funkcionalnega izobraževanja gradbincev.

Predloge pošljite v KSS — Center za izobraževanje GIP GRADIS, LJUBLJANA, Šmartinska 134a.

Naši jubilaranti iz SPO

Čas in leta ne prizanašajo ne tvari in ne ljudem. Torej leta tečejo kot na števcu, vendar se pri nekomu ne pokažejo v dejanski količini, nekomu pa preveč. To je neustavljiv proces, ki je za vsakega enak. Nekoga le-ta prestraši, nekdo se boji, nekdo se pa temu tako vda, ter se zaveda, da bo le živel do smrti.

V mislih imam naše letošnje jubilarante, ki so se, ali se bodo, srečali z Abrahamom, oziroma so še zdravi in srečni dočakali »šestdesetletnico«. Če podrobneje pogledamo, kdó so ti ljudje, lahko ugotovimo, da so to

zvesti stari Gradisovci, žive zdrave korenine Gradisa, saj so v večini nad 25 let v naši veliki družini. Te jubileje so ali bodo dočakali še zdravi in aktivni delavci na svojih delovnih mestih.

K vsemu temu moramo še dodati, da so povrh tega dobri strokovnjaki, zelo vestni delavci in obogateni z delovnimi navadami, ter čutom odgovornosti. Ni jim vseeno, kako se dela, koliko napravi in kako je stroj vzdrževan.

Navedeni naši jubilarante so vsi odlični delavci z veliko pripadnostjo naši delovni organizaciji, vendar so vmes še posebnejši. Eden izmed teh je tov. Štefan Fakeš, ki je takorekoč večni žerjavist. Lahko trdimo, da je najstarejši žerjavist po dobi v Sloveniji in spada med »šestdesetletnike«. Nihče si ne more predstavljati, da je veliko let preživel na višinah, ki niso bile nikoli izpod 16 m. Bo tudi eden izmed redkih, ki bo iz gradbenega stolpnega žerjava šel v pokoj, torej prava posebnost. Če pa pogledamo vse ostale, pa so še pravi korenjaki, ki so redkokdaj болоvali.

Veterani se starajo ter postopoma odhajajo v zasluženi pokoj. Generacija, ki je prežvela vse vojne in po-vojne težave, se sedaj umika mlajšim, kateri bodo nadaljevali z delom in ohranili, kar so jim pridelali in pripravili veterani.

Ludvik Šnajder

Ali bo usmerjeno izobraževanje prineslo zaželjene sadove?

Tudi v gradbeništvu smo letos zaorali ledino v tako občutljivo področje kot je izobraževanje. Nekaj se je tu moralo premakniti, kajti stanje kakršno je bilo dosedaj ni prinašalo večjih uspehov. Primanjkovalo je večji del gradbenih poklicev kot so tesar, zidar in železokrivec. V gradbeništvu pa kljub novi mehanizaciji brez človeka ne gre. Uvajanja nove tehnologije zahteva tudi izobraženega človeka in to takega, ki se bo tudi na svojem delovnem mestu izobraževal. Usmerjeno izobraževanje naj bi bila ena takih oblik. Kaj nam bo to prineslo bomo videli čez dve leti, prej verjetno ne. Pred kratkim so v Gradisu TOZD GE Maribor prvič podpisali pogodbe s starši učencev, ki se bodo šolali po programu (SKR), ta bo trajal dve leti, ter srednjem programu, katerega šolanje bo trajalo tri leta.

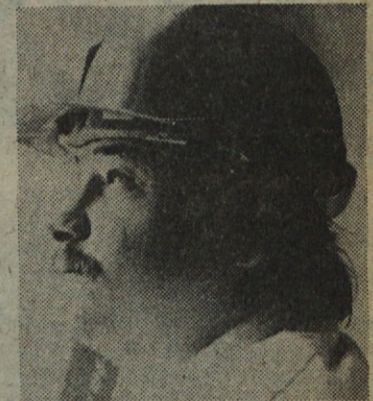
Zakon o usmerjenem izobraževanju je bil sprejet že lani v mesecu aprilu in določa povsem drugačne pogoje in obveznosti za delovne organizacije in seveda tudi učence. Predvsem je pomembno, da potrebe po izobraževanju narekuje delovna organizacija. Delovna organizacija se obvezuje, da poskrbi za normalno bivanje in prehrano v svo-

jih domovih, ter seveda tudi zaposlitev po uspešno opravljenem šolanju.

Seveda bodo štipendije učencev usmerjenega izobraževanja odvisne od učnega uspeha. Te niso niti tako majhne in bodo verjetno pravilno vplivale na učence.

V letošnjem letu bi sprejeli v svoje okrilje deset zidarjev, petnajst tesarjev ter deset železokrivcev. To so samo okvirne številke, ki ne pomenijo veliko. Čas bo prinesel svoje. Videli bomo ali so stvari dobro pripravljene, da bo izobraževanje potekalo tako kot smo si zamislili. Jeseni ko se prične šolanje učencev bo že marsikaj jasno. Do takrat pa bo potrebno počakati.

Franjo Štromajer



Usmerjeno izobraževanje. Ali ve, kaj ga čaka v prihodnje

Kako varčujemo z gorivi?

Nenehno slabšanje splošnega energetskega položaja v svetu

Cepprav smo že veliko pisali in govorili o varčevanju z energetskega vira pri nas in v svetu lahko ponovno ugotavljamo, da še vedno ne spoštujemo v celoti skupen dogovor o racionalni porabi vseh energetskega virov. Nadalje ugotavljamo, da se predpisi iz tega področja ne izvajajo v zadostnem obsegu, o čem tudi najbolj pričajo podatki o gospodarskih gibanjih v mariborskem gospodarstvu v strukturi stroškov za porabljeno energijo.

Zato je izvršni svet skupščine občine Maribor na svoji seji dne 15. 6. 1981 po predhodni obravnavi na seji občinskega komiteja za gospodarstvo, obravnaval splošne in posebne ukrepe pri zagotavljanju čim bolj racionalne porabe vseh energetskega virov ter nujnost potrebnega varčevanja z gorivi. Izvršni svet SO Maribor zato opozarja na takojšnjo izvajanje vseh ukrepov in nalog. Potrebno se je dosledno držati družbenega dogovora o varčevalnih ukrepih, redno preverjati strukture stroškov in aktivirati notranje rezerve kot stabilizacijski element pri oblikovanju lastne cene proizvoda oziroma storitev.

Zato je potrebno aktivirati vse nadomestne in predvsem cenejše energetske vire v proizvodnji.

Seveda se moramo s to problematiko seznaniti vsi delavci v združenem delu, ter vključiti te aktivnosti tudi v splošne akte o inventivni dejavnosti.

Vse to je dolgoročnega pomena zato se moramo izvajanja teh nalog lotiti z vso resnostjo.

Franjo Štromajer

JUBILANTI, KI SO, OZIROMA BODO DOPOLNILI 60 LET

Branko Friš, Avgust Filipič, Štefan Farkaš, Alojz Kobal in Korel Marinič.

Vsem iskreno čestitamo!

JUBILANTI, KI SO OZIROMA BODO V LETOŠNJEM LETU DOPOLNILI 50 LET:

Mirko Balazič, Franc Gačnik, Anton Stanonik, Anton Sakelšek, Alojz Velicki.

Poreč — dopusti, Biograd — dopusti, Ankaran — dopusti, Pohorje — dopusti

V počitniških domovih so naši delavci zadovoljni

Poletni, dopustniški čas prav zagnamo šele takrat, ko se znajdemo sredi takega vrveža nekje na naši prelepi Jadranski obali. Kako pa letujejo naši delavci v gradisovih počitniških domovih v Biogradu, Ankaranu, Poreču in na Pohorju?

Biograd v enem letu, malo novega

Po lanskoletni otvoritvi je naš počitniški dom v Biogradu na moru tudi letos prvi odprl svoja vrata, morja in sonca željnim dopustnikom. V prvih izmenah jih je bilo malo potem pa vse več, tako da je od 1. julija dom polno zaseden, to pomeni, da je včasih v domu tudi do 120 gostov, čeprav ima dom kapaciteto 105 postelj vendar imajo tudi pomožna ležišča in otroške postelje.

Dom vodi 5 stalno zaposlenih delavcev in 10 delavcev na določen čas. Stalno so zaposleni upravnik doma, glavna kuharica in njena pomočnica, glavni natak in gospodar doma. Z delom celotnega osebja so gosti izredno zadovoljni, saj je hrana, za razliko od lanskega leta zelo dobra in okusna, čeprav so nekateri menili, da bi ribe morala imeti na jedilniku vsaka izmena vsaj enkrat, kar pa ni slučaj. Postrežba hrane je hitra in na precej visokem nivoju, pa tudi natakariji se potrudijo, da vsak čimprej dobi željeno pijačo. Čistoča v domu je tudi primerna, kar pomeni, da sobarice vestno opravljajo svoje delo.

Dom je res lep in vzorno vzdrževan, zato pa je okolica toliko bolj neurejena in zanemarjena. Pločniki in ceste okoli doma še vedno niso asfaltirani, parkirišče tudi ni urejeno, trava okoli doma 16. julija še vedno ni bila pokošena, za otroke tudi ni nobenih igrišč z gugalnicami itd.

Dom premore dve mizi za namizni tenis in balinišče, kar pomeni, da tudi v Biogradu nismo poskrbeli nič bolje za rekreacijo naših delavcev med dopustom, kot v ostalih počitniških domovih. Kot da še nismo doumeli, da dopust ni samo morje in sonce, ampak še kaj zraven. Aktivni odmor bi morala biti tista osnova pri kreiranju pristopa k letovanju naših delavcev.

V pogovoru z upravnikom doma tovarišem Damirom Mišuličem je bilo med drugim povedano, da obstaja možnost nakupa dodatnih 600 kvadratnih metrov zemljišča, na tisti strani kjer je balinišče in terasa in da bi tam lahko uredili vsaj otroška igrišča.

Povedal je še, da so v prvih letošnjih mesecih imeli manj gostov kot v istem času lansko leto in da je za to predvsem kriva napačna politika oblikovanja penzijskih cen. Z ostalimi cenami, predvsem za šankom pa so gosti zadovoljni, saj so precej nižje kot v ostalih gradisovih domovih.

V pogovoru z gosti v našem domu v Biogradu smo od velike večine zvedeli, da so s svojim letovanjem izredno zadovoljni. Vsi tako pohvalijo gostoljubno in prijazno osebje doma, hrano in čistočo. Dosti je bilo takih, ki so prejšnja leta letovali v Ankaranu in Poreču pa so zato toliko bolj navdušeni nad prekrasnim morjem v Biogradu, ki je vse drugo kot precej umazano morje Ankarana in Poreča. V Biogradu je plaža lepša, dostopna tudi otrokom in neplavalcem. Možnost izleta na Kornate tudi obstaja, saj za vse zainteresirane organizirajo barko, ki jih popelje na celodnevni izlet po čudovitem kornatskem otočju po ceni 300 dinarjev, za otroke do 14. leta pa celo zastoj.

Tudi razdalja 400 kilometrov za večino dopustnikov ne predstavlja večjo oviro, ob tem so nekateri prišli celo z avtobusi. Zato so nekateri predlagali, da naj bi zaradi oddaljenosti izmene v Biogradu bila na 14 dni in da ne bi bilo odveč proučiti možnost organiziranega prevoza z avtobusi iz Ljubljane in Maribora. Avtobus bi nove dopustnike pripeljal in stare odpeljal domov.

Res pa je tudi, kar se tiče rekreacije, da je v celem Biogradu temu področju posvečeno premalo pozornosti, pa tudi za zabavo je premalo poskrbljeno. V obeh teh komponentah je Poreč v veliki prednosti pred Biogradom in Ankaranom.

Lepo in prijetno je v Biogradu in zato z vso upravičenostjo zapišemo, tako kot že lansko leto, da je Biograd na moru naš biser na Jadranu.

Poreč, 20 let obstoja našega doma

Po rezultatih lanskoletne ankete o počutju naših delavcev v počitniških domovih, je Poreč bil na prvem mestu in glede na to kaj so nam naši dopustniki povedali ob našem obisku v Poreču, bo to tako ostalo tudi letošnje leto.

Za dobro počutje gostov skrbi le 10 delavcev počitniškega doma. Večina le teh so sezonski delavci, edino

gospodinja Amalija je v stalnem delovnem odnosu, upravnik doma in glavna kuharica pa sta delavca Gradisa tozd Nizke gradnje. Strežno osebje ni poklicno, kar se včasih tudi pozna pri razdeljevanju hrane, vendar to navseznanje nikogar ne moti, saj naš dom v Poreču ni hotel, da bi tudi usluge morale biti na tej ravni. Domač in pristen odnos do dopustnikov pa je zato v Poreču na prvem mestu.

S hrano v Poreču so vsi zadovoljni, predvsem tisti, ki so bili že v vseh treh naših domovih. Kako pa tudi ne bi bili, saj je glavna kuharica Marija v Poreču že tretje poletje.

Pri svojem delu pa imajo delavci v Poreču tudi nekaj težav. Še vedno ni nabavljen že tolikokrat obljubljen avtomat za črno kavo, tako da morajo kavo gostom kuhati na majhnem električnem kuhalniku. To dostikrat povzroči tudi daljše čakanje na kavo. Posteljnino več ne morejo prati v domu, saj je pralni stroj neuporaben, ker je v domu od samega začetka, to je točno pred dvajsetimi leti. Zato morajo posteljnino tedensko voziti na pranje drugam. To povzroča dodatne stroške pri vzdrževanju. Instalacija v domu je tudi stara in se često kvari, tako da so popravila pogosto na dnevnem redu. To največkrat občutijo gosti, ko imajo različne težave z vodo, predvsem toplo. Glede na vse ostale kvalitete bi si tudi počitniški dom v Poreču verjetno prislužil barvno televizijo, če jo že imajo ostali domovi, so menili gosti.

Vrt počitniškega doma v Poreču je vzorno vzdrževan in dela prijetno senco v urah ko sonce premočno pripeka. Prijetno je posedati po klopeh, ki so bile nabavljene lansko leto. Dosti drugače pa je s plažo, na kateri so vglavnem tuji gosti in jo je zato precej težko vzdrževati in čistiti. Zato se naši gosti najrajši sončijo kar na našem vrtu, kjer je tudi tuš, katerega kljub tabli o prepovedi, veselo koristijo tudi vsi ostali.

Ankaran — zelena oaza

V hišicah počitniškega doma v Ankaranu je iz leta v leto manj gostov. Vzrok temu je vsekakor umazano morje koperskega zaliva, ki je vse manj vabljivo tudi za ostale goste, vemo pa, da je dopust na morju zanimiv predvsem zaradi morja in če tega ni potem je vse ostalo vprašljivo. Če pa so v vodi še meduze, potem pa dopust v takem kraju skoraj da nima smisla.

V domu dela 13 delavcev (samo eden stalno zaposlen), tako da so gosti z njihovo postrežbo zadovoljni. S površino 45.000 kvadratnih metrov nudi dom v Ankaranu dopustnikom obilo prostora za sprehode, šport in rekreacijo, za otroke pa je pravi raj. Trava je lepo pokošena, živa meja porezana in plaža čista.

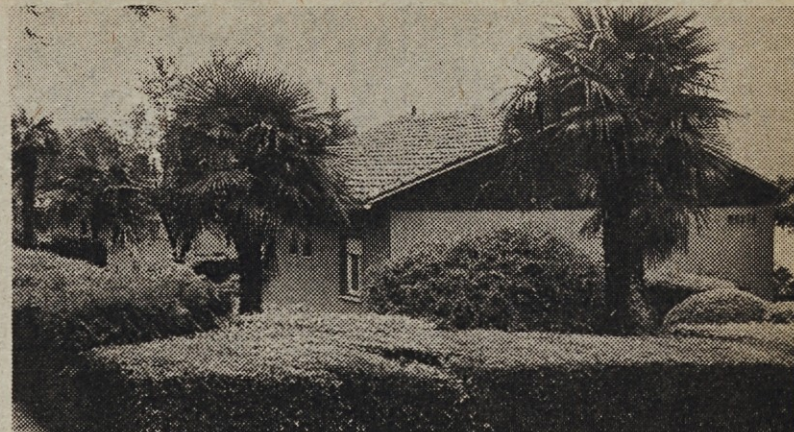
Glede na ostale domove nudi Ankaran največ možnosti za rekreacijo, saj ima balinišče, odbojgarsko igrišče in kegljišče na ročno postavljanje, vendar je boljše tudi to kot nič.

Nekateri gosti, ki že dolga leta hodijo na dopust v Ankaran vedo povedati, da je včasih večji del zemljišča bil obdelan in da smo imeli v Ankaranu vso potrebno zelenjavo, sadje, pa tudi svoj vinograd itd. Tega danes ni, predvsem zato ker ni ljudi, ki bi bili pripravljeni vse to obdelovati.

Pohorje — poleti malo gostov

Glavna sezona v našem domu na Pohorju je pozimi, kadar pozabimo poletne užitke in se prepustimo snežni opojnosti. Takrat je tudi dom polno zaseden, in če bi v tistem času imeli tudi neprimerno več ležišč, bi bila vsa zasedena. V poletni sezoni, pa se malokdo odloči dopustovati na Pohorju. Zato so sedaj v domu gosti redki. Prihajajo le starejši, ki so željni miru in čistega zraka.

C. Pavlin



Precej dela je treba vložiti, da se uredi 45.000 kvadratnih metrov površine v Ankaranu



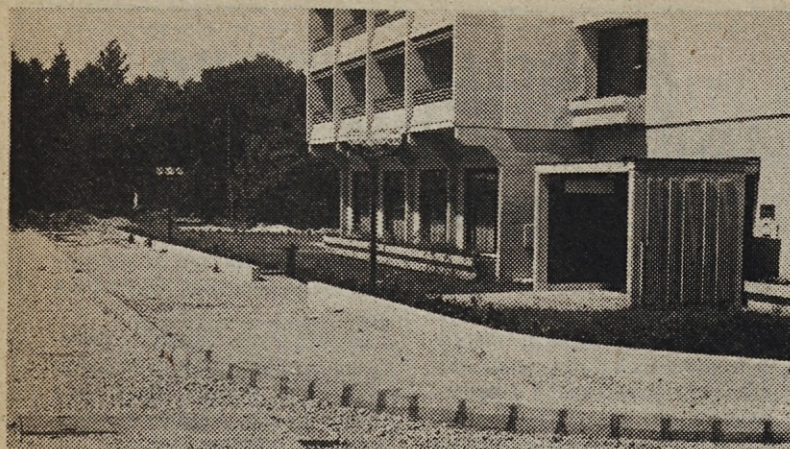
Osebje počitniškega doma v Ankaranu z upravnikom Maksom Kuclerjem (z očali)



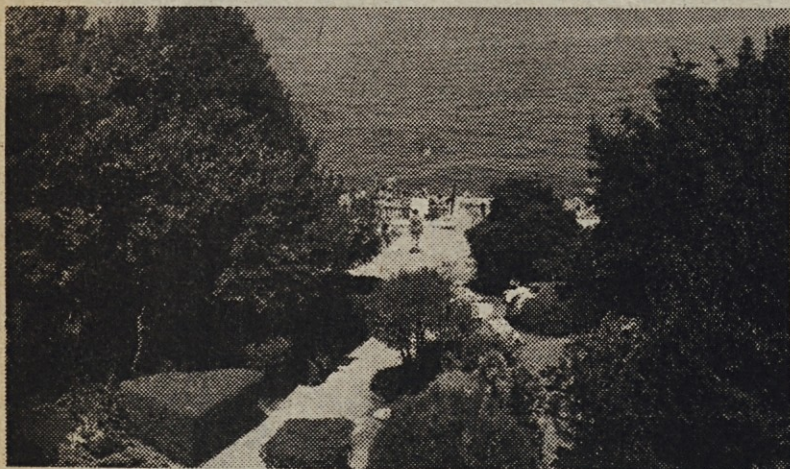
V vročini, kakršna je v Biogradu, se prileže kozarec osvežilne pijače, ki jo ponudi natak Zorko Čudina



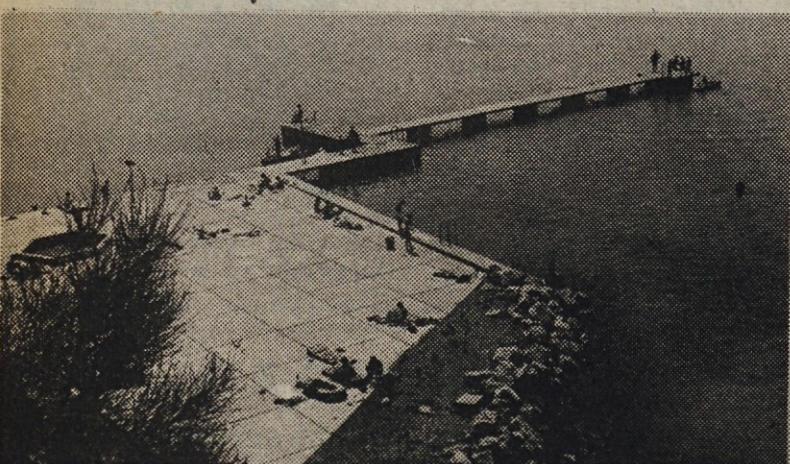
Del osebja počitniškega doma v Biogradu, ki skrbijo za dobro počutje naših delavcev na dopustu



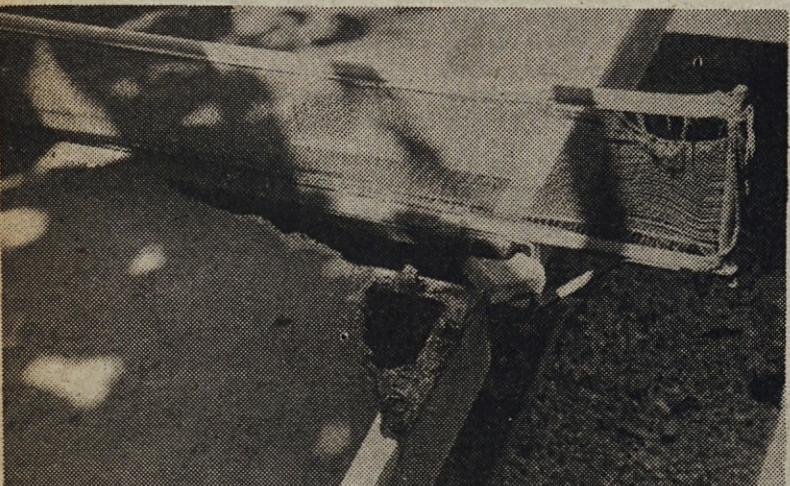
Okolica doma v Biogradu je tudi letos neurejena



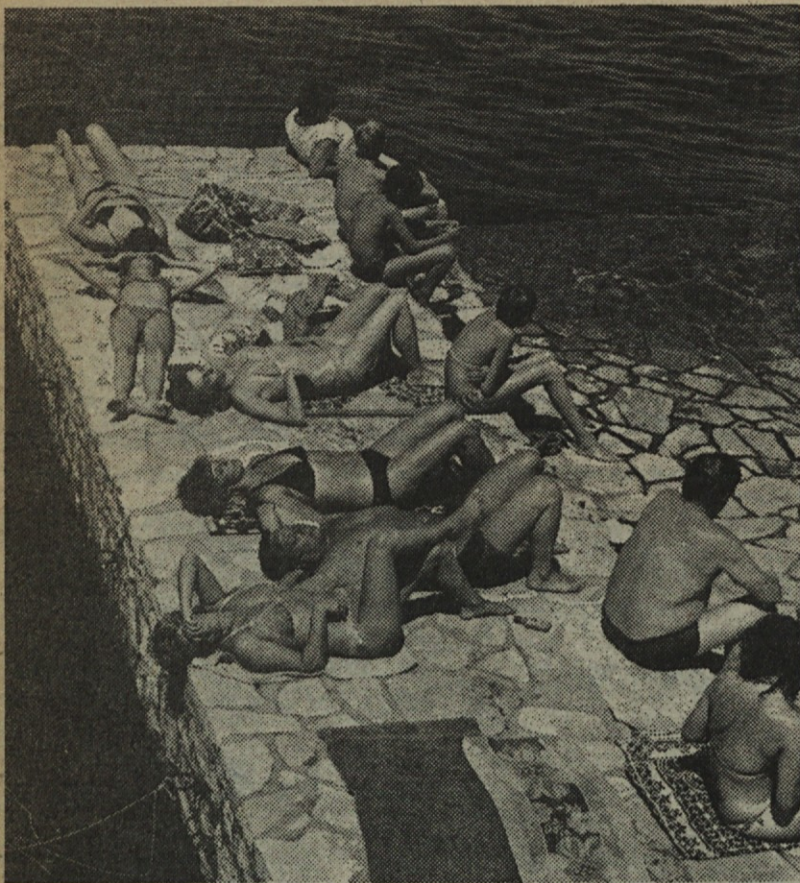
Pogled na vrt in plažo v Poreču



Pogled na našo plažo v Ankaranu. Da je gostov manj, dokazuje tudi ta pometek



Na takšni mizi igramo namizni tenis v Poreču



Vsi bi radi dobili čimveč rjave barve, zato se potrpežljivo sončijo na plaži v Poreču

Koliko počitniških prikolic premore Gradis?

V letih, ko je bilo število delavcev, ki so želeli preživeti svoj dopust v počitniških domovih Gradisa, večje kot so bile kapacitete počitniških domov, so se nekateri tozdi odločili in tudi kupili počitniške prikolice. S tem so ne samo omogočili letovanje večjemu številu svojih delavcev, temveč so s tem imeli delavci na izbiro, ali bodo preživeli svoj dopust v »hotelskem režimu« počitniških domov, ali pa bolj prosto in ne nazadnje tudi ceneje.

Drugo obdobje povečanega interesa za počitniške prikolice smo opazili letos, ko so se cene v naših počitniških domovih povečale za 100 % glede na preteklo leto.

Zanimalo nas je kateri tozdi že imajo počitniške prikolice, kjer se nahajajo, kolikšna je cena letovanja, kakšna je zasedenost itd. Od 17 gradisovih tozdov ima 6 tozdov 14 prikolic, v katerih je 62 ležišč, to je v povprečju 4 ležišča v eni prikolic. Cena za letovanje v prikolicah se giblje od 130 do 160 dinarjev na dan v predsezoni in od 150 do 266 dinarjev na dan v sezoni. Polna zasedenost je v počitniških prikolicah od 20. junija do 1. septembra. Ena oziroma dve izmene pred in po tem pa so prikolice delno zasedene oziroma nezasedene.

Tozdi Celje ima tri prikolice s 15 ležišči. Postavljene so v Nerezinah na Malem Lošinju, cena bivanja pa je 150 dinarjev na dan.

Tozdi Jesenice ima eno štiriposteljno počitniško prikolico v Premanturi pri Puli, po ceni 150 dinarjev na dan.

Tozdi Nizke gradnje Maribor ima tri prikolice z 11 ležišči v Stoji pri Puli. Cena letovanja v predsezoni je 130 dinarjev, v sezoni pa 170 dinarjev na dan. Sezono štejejo tako kot v naših počitniških domovih.

Tozdi Kovinski obrati Ljubljana ima tudi tri prikolice z 12 ležišči v Sukošanu pri Biogradu na moru. V predsezoni je cena 160 dinarjev v sezoni pa imajo diferencirane cene glede dohodka na družinskega člana. V sezoni to znaša od 175 do 266 dinarjev.

Tozdi LIO Škofja Loka ima dve prikolici z 10 ležišči v »Fontani« Vrsar, po ceni 150 dinarjev na dan.

Dve prikolici z 10 ležišči ima tudi tozdi SPO na otoku Krku. Cena letovanja v teh prikolicah je 200 dinarjev.

Poleg omenjenih počitniških prikolic ima tozdi Ljubljana dve garsonjeri s 6 ležišči v Luciji pri Portorožu. Letovanje v teh garsonjerah stane za odrasle 20 in za otroke 10 dinarjev na dan.

Eno štiriposteljno garsonjero ima tudi delovna skupnost skupne službe v Kranjski gori, ki bo polno zasedena predvsem v zimski sezoni. Cena letovanja stane 200 dinarjev na dan.

Marko Filač

Različne cene pijače v počitniških domovih

Že vsa leta ugotavljamo, da so cene izvenpenzijskih uslug v počitniških domovih zelo različne in da so odstopanja precejšnja. Sindikat se zavzema za to, da bi bilo treba te cene poenotiti. To je tudi eden izmed sklepov zadnje seje predsedstva konference OOZS GIP Gradis. Upajmo, da bodo drugo leto v vseh gradisovih domovih veljale enake cene pijače.

Pa pogledjmo, kakšne so cene letos (v dinarjih):

| Vrsta pijače | Biograd | Poreč | Ankaran |
|----------------------|---------|-------|---------|
| vino | 70—80 | 90 | 70—90 |
| žgane pijače | 14 | 15 | 15—35 |
| aperitivi in likerji | 14 | — | 18 |
| pivo | 14 | 25 | 20 |
| sadni sokovi | 10 | 20 | 15—20 |
| radenska | 12 | 20 | 30 |
| deit | — | 60 | 40 |
| turška kava | 9 | 15 | 12 |
| čaj z limono | 9 | — | 15 |

Bo v prihodnje bolje?

Statistike prometnih nesreč zgovorno pričajo, da se v juniju, juliju, avgustu in septembru, ko se izteka in začenja pouk v šolah ter obeh mesecih počitnic, zelo poveča število prometnih nezgod, v katerih so udeleženi otroci in mladoletniki in da večino teh prometnih nezgod tudi sami povzročijo.

Da bi takih prometnih nesreč bilo čim manj, je v veliki meri odvisno tudi od nas voznikov. Če bomo povsod tam, kjer lahko pričakujemo otroke in mladino na cesti ali ob njej, zlasti v bližini križišč, na dovoznih cestah v stanovanjskih soseskah, pri kopališčih, v letoviških krajih, pri počitniških domovih, kampih itd. vozili še posebej pazljivo, bomo lahko preprečili marsikatero nezgodo, pa čeprav po črki zakona morda zanj niti ne bi bili odgovorni. Kaj pa zavest, da bi se ob previdejši vožnji usodni situaciji lahko izognili? Vedno se moramo zavedati, da otrok, predvsem mlajši, še ni sposoben objektivno ocenjevati nevarnosti. Ko je zatopljen v igro, pa nanjo pogosto tudi čisto pozabi. Prav zato pa na previdenost ne sme pozabiti odrasel, in zrel voznik. Zelo veliko naših bralcev, verjetno kar večina, niste samo vozniki, temveč tudi starši. Dejstvo, da so otroke v šoli pred začetkom počitnic v posebni učni uri opozorili na primerno vedenje v prometu, nas ne sme uspavati v prepričanju, da je bilo s tem za varnost otroka v prometu narejeno vse, kar je bilo mogoče. Nikoli ne smemo pozabiti na svojo odgovornost za varnost svojih in drugih otrok in na svoj vpliv na otroka. Zato poskrbi-

mo, da bodo manjši otroci stalno pod primernim nadzorom, večjim otrokom pa konkretiziramo tisto, na kar so jih v šoli na splošno opozorili. Opozorimo jih, kje naj se gibljejo in katerih predelov in cest naj se izogibajo, po kateri poti naj na primer gredo na otroško igrišče, ne dovolimo jim vožnje s kolesi brez nadzorstva in tam, kjer je zaradi gostejšega prometa nevarnost večja. Sploh pa ne, če v šoli niso naredili ustreznega kolesarskega izpita, ki ga zahteva tudi zakonski predpis za otroke od 7. do 14. leta. Najučinkovitejše vzgojno sredstvo pa je nedvomno zgled staršev. Kaj pomagajo vsi dobri nauki o pravilnem prečkavanju ceste, če takrat, ko hodimo z otrokom, prečkamo cesto kjerkoli, kakorkoli in kadarkoli, češ, naj kar avtomobilist pazi, da nas ne bo povozil in pri tem niti ne upoštevalmo, da se avtomobil ne more ustaviti na mestu, ampak je zato potrebna daljša ali krajša zavorna pot, kar sicer kot vozniki zelo dobro vemo, ko pa se prelevimo v pešce, pa vse to pogosto pozabimo. Ob slabih zgledih bo otrok ravnal tako ali pa še bolj nepravilno tudi takrat, ko ne bo pod nadzorstvom odraslih. In komu bomo tedaj očitali krivdo, če se bo zaradi takega ravnanja, kakršnega smo ga sami naučili s svojim slabim vzgledom, zapletel naš otrok v prometno nezgodo, ki mu bo lahko zapustila trajne posledice ali ga bo stalo celo življenje.

Naj bo to dovolj za razmišljanje, da na otrokovo varnost v prometu ne smemo nikoli pozabiti.

Tankisti za svoj praznik

Med NOV so se formirale razne vojne enote, ki so uporabljale tudi dokaj zahtevna tehnična orožja. Med temi je bila tudi »Prva tankovska brigada« ustanovljena v Italiji leta 1944 šestnajstega julija. Sestav brigade je bil zelo pešter, saj so bili borci skoraj vseh naših narodov in narodnosti. Njihova pota pred vstopom v brigado so bila skoraj za vsakega posameznika posebna — težka. Večino brigade so tvorili primorski Slovenci in iz Istre. Ti ljudje so bili raztreseni po Afriki in Aziji, nekateri že pred pričetkom druge svetovne vojne. Nekateri so bili kot italijanski vojaki, drugi zopet kako drugače pregnani iz svojega kraja, ki je bil še takrat pod Italijo.

V sestavu brigade so bili tudi iz okupiranega področja Štajerske in Gorenjske. To so bili fantje prisilno mobilizirani v nemško vojsko in poslani na fronto v Afriko. Tudi ti so prehodili svoje vrste trnovo pot, predno so vstopili v brigado.

Večina teh ljudi je napravila tudi tečaj že v Afriki, na tankih, ki so bili dodeljeni za formiranje tankovske brigade. Mnogo njih je že imelo fronto za sabo, bili so prekaljeni vojaki, zato so tudi v kratkem času obvladali tehniko orožja na tankih ter upravljanje samih strojev.

Prva tankovska brigada je bila sestavljena pretežno iz prekomorcev in začela borbeno pot preko otoka Visa v južno Dalmacijo, Hercegovino, Bosno, preko dela Hrvaške v Trst, en del celo na Koroško. Brigada se je bojevala z različnimi sovražnimi formacijami, proti številčno močnejšemu sovražniku in vseh zelo zahtevnih in branjenih terenih ali mestih. Brigada ni bila večkrat z orožjem v premoči, bila pa je po borbenosti in veliki želji po svobodi kar odtehta še tako moderno in tehnično orožje.

Za rojstni dan brigade so se zbrali preživeli borci, tokrat na Dedinju v



Budni čuvarji naših meja in pridobitev iz NOV

Beogradu. Obiskali so hišo cvetja, ter se poklonili svojemu vrhovnemu komandantu, tov. Titu. Komandant in komisar brigade sta položila na grob šopek cvetja. Zbor brigade je pozdravil njen prvi komisar tov. dr.

Franc Kočvar. Srečanje in slovo je utrnilo marsikatero solzo še tako hrabremu borcu. Čas in leta redčijo vrste in je lahko za marsikaterega to bilo poslednje srečanje.

Ludvik Šnajder

Vsi, ki še ne veste, vas obveščamo, da 31. 12. 1981 poteče mandat individualnim poslovnim organom (direktorjem) TOZD.

Po zakonu o združenem delu bodo morale TOZD razpisati prosta dela in naloge tem direktorjem.

In zakaj pišemo o vsem tem. Preprosto zato, ker vas je veliko takih, ki bi želeli kandidirati.

Da bi se lažje odločili za to, da se javite razpisni komisiji, smo pripravili test, iz katerega boste lahko sklepali oziroma dobili toliko samozavesti, da brez vaše kandidature ne gre.

Nekaj napotkov za opravljanje testa:

1. V kolikor ste že direktor ali v neposredni bližini njegovega delokroga, naročite tajnici kavico, mehek svinčnik (brez radirke) ter pol ure miru.

2. Če ste (po vašem mnenju) zelo sposoben človek in se ne morete afirmirati (vzroki za to so neznani) si vzemite Vestnik domov in v miru

opravite test in kasneje po rezultatih naredite (po vaših sposobnostih sevede) koncept za razpis.

3. Če ste naš neposredni proizvajalec in test rešujete nekje na gradbišču si nadenite čelado, da boste zavarovani že pred prvimi udarci.

- | | | |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| 1. Večino predvidenega prostega časa porabite za službene namene? | da | ne |
| 2. Ali vaš organizem prenese več kot pet kav dnevno? | da | ne |
| 3. Ali uspete slediti vsem samoupravnim sporazumom in družbenim dogovorom v delovni organizaciji? | da | ne |
| 4. Ali ločite besedi sanacija in likvidacija? | da | ne |
| 5. Ali često greste med neposredne proizvajalce? | da | ne |

1. Vsi odgovori »da«.

Prav gotovo ste eden izmed srečnikov, ki že zaseda podoben položaj. Tudi vaša koža je že precej otrdela (vam v prid). Kar pogumno svinčnik v roke in pričnite pisati svoj življenjepis in vaše dosedanje izkušnje.

Še nekaj. Na vsako zastavljeno vprašanje odgovorite nepristransko, odločno v roku treh sekund. S tem dokažete svojo avtoriteto. Odgovore obkrožite z »da« ali »ne«. Ste pripravljeni? Pa začnimo!

Če pa ravno nimate žilice za pisanje to nalogo prepustite svoji tajnici, saj vas dobro pozna (ali pa se tudi poznata).

2. Vsi odgovori »ne«

Že pri navodilih smo vas opozorili, da pri reševanju testa zavarujete

svojo glavo s čelado. Povrhu vam povemo še to, da si predstavljate direktorski položaj — ležanje v senci pravičnega. Bolje bi bilo, če svoje sposobnosti usmerite v druga področja.

3. Večina »da«

Zlata sredina ste. Z vašo kandidaturo bi razpisni komisiji povzročili veliko zadrego. Ne vem, če bi se pravično odločila, saj ne zameriti se dosedanjemu direktorju brez nadgradnje in sprejeti vas z nadgradnjo, bi utegnili sprožiti celo vrsto težav članom komisije.

4. Večina »ne«

Veste, kje se taki ljudje uveljavijo na trgu. Veliko parlamentirajo in s svojim govorjenjem, ki je eno samo nakladanje, ljudi pridobivajo na svojo stran, a ko je kaj napak se prvi pokrijejo.

Tako, najtežji del naloge je za vami. Sedaj pa le pogumno k pisanju prošnje za komisijo, seveda le, če vam je test tako predvidel.

Andreja Puc

Šaljivi poletni test

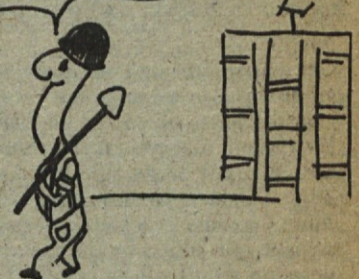
LE KAKO NAJ SIH PONOVO PREPRIČAM O SVOJIM KVALITETAH?



JAZ VENDAR MORAM BITI DIREKTOR



JAZ BI DOT ZASTAVIL Z LOPATO NE S SVINČNIKOM



Dobra informacija jednako — kvalitetno odlučivanje

Neadekvatno informisanje, ne samo što presudno utiče na kvalitet odlučivanja, već direktno smanjuje produktivnost, a time i rezultate poslovanja — napisali su radnici u anketi o informisanju u organizacijama udruženog rada u Skopju, koju je sprovela radna grupa Gradske konferencije SK pripremajući analizu o idejno-političkim aspektima informisanja u radnim organizacijama. Ovom konstatacijom radnici su na najbolji način izrazili svu složenost i značenje informisanja u radnim kolektivima, ali i probleme i posledice koje proizlaze iz nedovoljne informiranosti.

Anketa i razgovori u 56 organizacija udruženog rada u Skopju pokazali su da se stalno povećava broj i šire oblici informisanja, a rastu i tiraži listova i biltena u organizacijama udruženog rada. Gledano sa ove, kvantitativne strane, ovaj podatak bi se mogao tumačiti kao probaj i novi kvalitet u informisanju u udruženom radu, što je najvećim delom i tačno. Međutim, u ovoj oblasti i dalje ostaje dosta starih problema, koje novoformirana glasila OUR, boreći se sa dečjim bolestima, jednostavno prihvataju kao neizbežnost.

Oglasna tabla, kao sredstvo obaveštavanja već je odavno zaboravljena. Ovaj stari ali uvek efikasan način informisanja zamenili su bilteni, listovi i razglasne stanice, ali se često ovakav razvoj materijalne baze informisanja poistovećuje sa njegovim kvalitetom što, kako praksa pokazuje, nije tačno. Naime, od 19 razglasnih stanica koliko ima među anketiranim organizacijama 12 ne emituju redovni program niti pak imaju koncepciju za njegovo ostvarivanje. Ovo, kao i činjenica da u pomenutom broju razglasnih stanica radi samo 6 stalno zaposlenih, u 10 taj posao neko obavlja usput, a u preostale 3 niko, govori da je kupovanje radiostanica, umesto doprinos razvoju informisanja, jednostavno razbacivanje sredstava i bacanje peska u oči. Očigledno, dobar deo razglasnih stanica služi kao ukras i dokaz o finansijski dobro stojećoj organizaciji.

Kada smo već kod reklamiranja i shvatanja informisanja kao statusnog simbola, ocena je da listovi OUR, koji mahom izlaze jednom mesečno, pre služe kao reklamni pano, a manje svojoj svrsi. Neki »časni« izuzeci i na ionako ograničenom broju strana imaju obavezno po jednu stranicu lista obezbeđenu za reklamu preko koje zaposlene u sopstvenoj sredini obaveštavaju sa svim proizvodnim mogućnostima. Inače, ocena o samoreklami o gla-

silima OUR ne zasniva se samo na ova dva-tri ekstremna slučaja već proizlazi iz analize sadržaja pisanja u 30 »fabričkih« listova. Na njihovim stranicama ima veoma malo problemskih i kritičkih napisa, a dominiraju takozvani afirmativni tekstovi. Govori se samo o povoljnim kretanjima u svim oblastima života i rada OUR-a, kao da ne postoje teškoće, slabosti, pa i nepravilnosti sa kojima se zaposleni, bez obzira kako često, neposredno susreću.

Mogu se naći barem dva objašnjenja za ovakvu programsku orijentaciju nekih glasila udruženog rada. Po svojoj koncepciji i sadržini ovakva glasila su namenjena, ne zaposlenim u sopstvenoj sredini, već čitaocima izvan kolektiva, koje ne žele da »zamaraju« svojim problemima. O tome govori i podatak da je tiraž po pravilu znatno veći nego broj zaposlenih, negde čak i dvostruko veći. I drugo, izvori informi-

sanja, a to su najčešće stručne službe pa i zaposleni u ovim glasilima, nemaju uvek »dovoljno osećaja« za probleme ili otvorena pitanja.

Krajnji efekat koji proizlazi iz ova dva, a ima i drugih, objašnjenja je da se obaveštavanje u nekim organizacijama udruženog rada svodi na neinformiranost. Ovakva se konstatacija može dobrim delom primeniti i na kvalitet informacija i njihovu funkciju u procesu samoupravnog udruživanja. Kao po pravilu nema predhodnih informacija o akcijama i zadacima koji predstoje i na osnovu kojih bi samoupravna baza mogla i suštinski da odlučuje i da se uključuje u akcije. Kada i ima ovakvih informacija one su više faktografske, a ne analitičke i ne služe svojoj svrsi.

Niz primera pokazuje da polovično ili nedovoljno informisanje direktno utiče, osim na kvalitet odlučivanja i na raspoloženje zaposlenih, a time i na produktivnost i ukupne

rezultate poslovanja. Blizu je pameti da niko namerno ne želi da smanji dohodak u sopstvenoj organizaciji udruženog rada. Praksa, međutim, pokazuje da se teško shvata, ili pojedine strukture koje jo, uvek imaju monopol nad informiranjem ne žele da shvate, gotovo direktnu povezanost između potpune informiranosti i kvalitetnog samoupravnog odlučivanja i ukupnih rezultata poslovanja.

Čim pre se shvati, ili se neko primora da shvati, ovu neposrednu povezanost, ali i činjenica da je osnovni zadatak sredstava informisanja u OUR da svestrano obaveštavaju o zbivanjima u sopstvenoj sredini, mnogi od ovih problema će biti prevaziđeni. Činjenica je međutim, da su ova (ne)shvatanja u najvećoj meri izraz pritiska i manipulacije birokratsko-tehnokratskih snaga i nastojanja da se zadrže stari odnosi.

RISTO POPOVSKI

U prvom planu — odgovornost

Moramo odlučno i bespoštedno da se borimo protiv neodgovornosti u svim sredinama i da reafirmišemo pomalo napuštene principe političke i društvene odgovornosti u izvršavanju zakona, odluka i dogovora. To bi, ukoliko, bio moto gotovo svih rasprava koje su tokom ovog meseca vođene u Skupštini Jugoslavije povodom pisma Predsedništva SFRJ. Delegati su otvoreno rekli da je situacija u kojoj se nalazimo po mnogo čemu izuzetna i da nam predstoje teške bitke. Kadrovi koji nisu spremni da idu u bitku ili su se pokazali nesposobnim da je vode treba da ustupe mesto drugima, sposobnijima.

Ne pamtli se da je u delegatskoj Skupštini SFRJ bilo kada vođena tako konkretna, sadržajna i otvorena rasprava o privrednim kretanjima i stanju društva uopšte. Pri tome, bitno je da nije ni jednog trenutka zaboravljena sopstvena odgovornost. Jesmo li mi — pitaju se delegati — bar delimično odgovorni za sadašnje stanje? Odgovor je potvrđen. I u ovom Domu izglasavane su i takve odluke koje su podsticale inflaciju, koje su vodile ka neefikasnosti. Još ni jednom, rekli su delegati, nismo zahtevali da nas odgovorni ljudi, zaduženi za pripremu propisa, obaveste zašto se ne spredevo ili zašto se neki ne donose.

Očevidno nedostaje više odlučnosti i revolucionarnog htenja da bi se nešto u osnovi promenilo. Retki su primeri odlučnog hvatanja u koštac sa neradom i nedisciplinom, ne samo u rukovodstvima, nego i u udruženom radu. Kako rekoše delegati, kod nas se radno vreme gotovo legalno ne ispunjava kako je to zakonom predviđeno, postoje neke vrlo realne ocene da se, u stvari, radi samo tri i po časa dnevno, a da se kapaciteti koriste samo za 52 odsto. U svetlu ove dve brojke valja sagledati i zbog čega stalno gubimo bitku za produktivnost, zašto se gomilaju gubici...

Ako stvari tako stoje, a u to ne bi trebalo sumnjati, postavlja se pitanje: iz kog dohotka, osim tudjeg, možemo da osiguramo dostignuti stepen standarda. Očevidno, smatraju delegati, nema odgovornosti u ostvarivanju obaveza, što je nedopustivo. Oslabila je lična odgovornost prema radu, a u društvu se ne preduzimaju prave mere ni prema pojedincima ni prema kolektivnim rukovodstvima da bi se ona zaoštrila.

Nismo ubeđeni — naglasili su delegati — da ćemo ove probleme i ozbiljne slabosti u ekonomskom životu zemlje moći da suzbijemo ako svi, koji u ovom času vodimo našu privredu, ostanemo i dalje na svojim

mestima. Ipak je činjenica da smo mi, ali i oni iznad nas, pojedinačno i kolektivno, odgovorni za ovakvo stanje jugoslovenske privrede. Sve ove nagomilane probleme, u svakom slučaju, neće niko rešiti umesto nas...

Delegati su predložili da se menjaju i neki zakoni za koje je pouzdano utvrđeno da utiru put nedisciplini i neradu. Prvenstveno valja menjati zakone iz oblasti radnih odnosa u kojima caruje interes pojedinaca. Ima organizacija udruženog rada u kojima i po 30 odsto ljudi ne rade baš ništa, samo primaju dohodak i čekaju penziju. Takvime ne možemo ništa, njihova verbalna odanost ovoj zemlji nije sporna, a za nerad se, bar za sada, u nas ne odgovara. Tu je uostalom Sud udruženog rada koji, zahvaljujući zakonima, pretežno štiti neradnike. Dobri i savesni radnici, rečeno je, obično se i ne povlače po sudovima da bi štitili svoja prava.

Radnička klasa ove zemlje očekuje i traži da se situacija u privredovanju sredi, da se odgovornost maksimalno pojača, da se njihov rad plati koliko zaista i vredi. Niko više u ovoj zemlji — rekli su delegati, nije spreman da prihvati da jedno govorimo, a drugo radimo.

Nikola Korac

U susret 12. kongresu SKJ

U SKJ sve manje zemljoradnika

Zašto u Savezu komunista danas ima malo, ili bolje rečeno, iz godine u godinu sve manje zemljoradnika? O tome se često raspravlja, ali pravi odgovori se, izgleda, ne nalaze. Jer, proces smanjivanja seljaka u partiji i dalje se nastavlja. A to potvrđuju dva podatka; pre trideset godina, poljoprivrednici su činili 49 odsto ukupnog članstva Partije, a danas svega 4,3 odsto.

Razume se, da bi bilo nerealno da se danas zahteva toliki broj seljaka-komunista, pre svega, zbog ogromnih promena koje su nastale u našem društvu, zbog činjenice da je veliki broj njih napustio selo i prešao u grad, da je poboljšana obrazovna i kvalifikaciona struktura zaposlenih, itd. No, danas 30 odsto Jugoslovena još živi na selu, a svega 87.000 ima crvene knjižice. Zašto?

Ponekad, uzorci ovakvog nesklada pronalaze se u činjenici da na selu prevladaju stari ljudi koji nisu zainteresovani za »ulazak« u Partiju, da su zemljoradnici prezaposleni i da nemaju vremena da se bave »politikom«, da su nedovoljno obrazovani i pod velikim uticajem religije. U svemu tome, bez sumnje, leži zрно istine, ali čini se da prave

uzroke treba tražiti u nedovoljnoj aktivnosti subjektivnog faktora na selu. Još je, ne retko, prisutan dogmatski i sektaški odnos Saveza komunista i drugih društveno-političkih organizacija prema religijskim i drugih shvatanjima seoskog stanovništva. Nedavna anketa pokazala je, na primer, da svega šest odsto seljaka nisu članovi SK zbog verskih ubedjenja, ali je zato više od 25 odsto izjavilo da ne žele da udju u Partiju zbog neaktivnosti osnovnih organizacija SK. Ako se tome doda podatak da trećina sela uopšte nema partijsku organizaciju, onda se odgovor na pitanje — zašto seljaci ne ulaze u SK — nameće sam po sebi.

Bilo bi, dakako, pogrešno zaključiti da je tako stanje rezultat političkog raspoloženja zemljoradnika. Naprotiv, u borbi za izgradnju samoupravnih društveno-ekonomskih odnosa na selu, pa i šire, Savez komunista je uvek nailazio na njihovu ogromnu podršku i spremnost za realizaciju politike SKJ. Jednostavno, sadržaj i metod rada većine osnovnih organizacija SK na selu ne daju »garanciju« tim ljudima da će »preko Partije« rešiti svoje osnovne životne probleme. Partijski sastanci,

uglavnom, obiluju uopštenim raspravama, proredama materijala »viših« partijskih foruma, razmatranjem pitanja koja nemaju mnogo veze sa životom i problemima sela. I, naravno, poljoprivrednici nemaju vremena za takve sastanke.

Ali, ne radi se samo o začaurenosti pojedinih osnovnih organizacija, već i o odsustvu delovanja Saveza komunista na selu u celini. Vrlo često u mnogim krupnim društvenim akcijama selo ostaje po strani. Kao da se na selo zaboravlja. Izuzetak je, kad se od tih ljudi očekuje pomoć — kad su potrebni zajmovi, samodoprinosi, kad ih treba ubediti u realnost otkupnih cena i slično.

Nije, naravno po analogiji »radničke većine« potrebno isticati parolu »seljačke većine« u Savezu komunista. Ali, isto tako, nije nikom potrebno objašnjavati od kolikog je značaja sve ono što se događa na relaciji Savez komunista — selo i seljaci. Podsetimo se samo nedavne prošlosti — koliko je učešće seljaka bilo u narodnooslobodilačkom ratu, kakvu je podršku Partija imala na selu za vreme rata. I ne samo to. Nikad u teškim trenucima ove zem-

lje i ove Partije odziv seljaka nije izostao. Uvek su bili siguran oslonac, i to su i danas.

Baš zbog toga se očekuje, da 12. kongres pokrene konkretne akcije za izmenu sadašnjeg stanja, jer zaključci i deklaracije, sami po sebi, nikada nisu bitnije menjali društvene odnose.

Dragica Majstorović

EUREKA... EUREKA!...

Vedro o pronalazaštvu

— Metro ispod Atlantika?

Ma stan' te, ljudi, da raščistimo prvo sa nekim konkursnim kanalima.

— Na niz primera potvrđena je velika korist robota.

Osim onoga na salteru: »Dodite sutra, dodite sutra!«.

— Kumjuterski sistemi se usavršavaju uporedo sa penzijskim sistemima. Treba, zaista treba savršena tehnika da bi se došlo do konačnog obračuna za penziju.

Očigledan raskorak između proizvodnje i potrošnje ogreva

Čime ćemo se grejati na jesen i zimu, za vreme studeni ili čak oštre hladnoće, jedno je od pitanja koje se samo nameće u ove letnje dane kada valja napuniti podrum ogrevom. Ova dilema ne proističe iz suficita raznih izvora toplote, već, zbog raskoraka između ponude i tražnje ogreva. Prisutna je u nas godinama, ali je malo učinjeno da se unificira toplifikacija gradova. Naprotiv, ostala je poslovična šarolikost izbora izvora toplote ili jednostavno, mnogo što-šta prepušta se snalazanju. Otduta i nije retkost da su u mnogim domaćinstvima u isti mah zastupljeni različiti oblici grejanja. Jer, ni jedne vrste ogreva nema napretek, pa sigurnosti radi često dolazi do kombinacije: struja-naftini derivati, električna energija-propan-butan, s tim što se ponegde daje mesto i uglju i trajno-žarnim pećima. Ni na početku ovog srednjoročnog plana stvari se bitno nisu promenile, a nema izgleda da do temeljnog zaokreta dođe ni do 1985. i

da na primer, učešće prirodnog gasa dobije izrazitije mesto. Sadašnja situacija je posledica nebrige gradova, onih koji su podizali stanove, arhitekta i urbanista i svih otalih zaduženih za energetiku u opštoj i široj potrošnji. Gradovi su se uvećavali, a brige su ostajale iste ili su odlagane za bolje vreme.

Između ostalog, u 1981. godini očekuje se proizvodnja struje od 63 i 64 milijarde kilovat-časova. Do jedne trećine od te količine preduzeće domaćinstva i ustanove. Ostalo je potrebno privredi. S obzirom na to da verovatno osim NE »Kriško« ni jedan značajniji elektroenergetski objekat ne ulazi u pogon do kraja godine, nema mnogo izgleda da se bez većih teškoća podmiri svi zahtevi potrošača, pogotovu ako bi izostala uobičajeno velika aktivnost hidrocentrala. Nesumnjivo, i u predstojećoj jeseni i zimi dosta se polaže na hidrološke prilike. Znači, električna energija nije sasvim siguran izvor toplote. Što se ulja za loženje i

mazuta za centralno grejanje tiče, sve je jasno. Neminovano je uklaпанje u prošlogodišnje okvire, iz čega proističe da ponuda neće nadmašiti tražnju. Racionalno ponašanje ostaje jedini izlaz. Manjak tečnih goriva i uz to propan-butan gasa (ponavlja se to svake jeseni i zime) ima vidnog uticaja na porast broja termoakumulacionih peći i to u stanovima gde postoji čak i centralno grejanje. Temperature ni hladno ni toplo, za koje se često opredeljuju toplane, diktiraju štanarima da potraže oslonac u dopunskom grejanju. U svakom slučaju, bezbriznost nije prisutna.

Ugalj je do 1966. godine bio vemo rasprostranjen kao gorivo u domaćinstvima. Od tada, pa sve do 1977. ili 1978. potrošnja u ovu svrhu je najpre opadala a zatim stagnirala. Međutim, od toga momenta došlo je do povratka uglju, ali opet »crnog zlata« nema ni izbliza koliko se traži. Muke oko uplate, dugo čekanje na isporuku, sporan kvalitet, visoka ce-

na i drugo, prateća su pojava i ovoga leta. Jednostavno, podrum nije lako napuniti pre godišnjih odmora. Prodaja na kredit tradicionalnim kupcima nije obezbeđena. Prednost u snabdevanju ima udružena elektroprivreda koja je od skoro 21 milion tona, proizvedenih u prvih pet meseci ove godine, preuzela lavovski deo. Procenjuje se da je utrošila ili stavila u zalihe blizu 18,5 miliona tona. Ipak, u uglju se kriju solidne mogućnosti da se poveća ponuda i to u slučaju da od jula pa ubuduće mesečna proizvodnja ne bude manja od 4,5 miliona tona. Predstavnici gradova, u stvari prometnih organizacija za snabdevanje ogrevom i pojedinih rudnika, morali bi da se dogovore oko nabavke opreme za sortiranje uglja u nekim rudnicima koji do sada nisu proizvodili za tržište, već jedino za termoelektrarne. Pored veće potrošnje drveta i biomase u selima, jedina je to sigurna šansa da se izbegne cvokotanje.

M. Petković

Godišnjeodmorski zapisi

Posle sobe sa pogledom na more okrenuo sam pogled prema — žirantima.

Moj šef voli žičaru ali nikako i lift u hotelu... Ne ide mu se naniže.

Od hotela do grada nema autobu-ske veze, nema telefonske veze. Nema veze, njemu je pri ruci naku-pačka veza pa veze li veze u novča-niku.

Ako je parkiranje i dalje skupo, ne brinite. Nerviranje je i dalje bes-platno.

Pijaca je i dalje najbolje mesto za hotelsku rekreaciju...

Tezge naše rađaju sve same dugo-prugaše.

Poltroni između svih sportova najviše vole jedrenje.

Pa bolje se napreduje ako ti drugi duva u leđa.

Šta to šapuće usamljena školjka na obali:

— Na kraju svakog turističkog čina, obala se pretvara u stovarište sekundarnih sirovina.

Turistički paket-aranžmani kao i neki izlozi:

— Spolja gladac a unutra jadac.

Naši komercijalisti prihvatili štednju, pa se sada umesto skupih hotelskih banketa priklonili seoskom turizmu... Kakav putni nalog kakvi bakračići... Sad se sa okućnice standard dovlači.

Za mene koji polazi na odmor samo sa regresom kategorija hotela kao i kategorija u boksu. Čak i sam »papir« me matira.

Šta je ovo ljudi, neki ugostitelji se pretvorili u frizere... Šišaju, brate, do gole kože.

Nudizmu su perspektive sve žire... Naravno, ukoliko ih ne suze-komarci.

Voleo bih da vidim kakav će biti turizam budućnosti, te molim da me zamrznu do 21. veka...

Samo, nije lepo da i cene ne stavimo u frižider.

Sad su na odmoru u modi zmajevi, ali ja sumnjam da ću se baviti i takvim atrakcijama. Za mene je već bila atrakcija i da me tempira kasa uzajamne pomoći.

Pera Srečković

VRUĆINA

Vatrogasci jedino ne mogu ništa protiv plamena — ljubavi!

Usijane glave su na ovoj vrućini u svom elementu.

Mnogi nose košulje s kratkim rukavima da na poslu ne bi morali da — zasuču rukave!

Novac je kao vođena para. Na moru, gde je sunce jače, pre »ispari«.

Ne moram da idem na safari u Afriku. Kod mene u preduzeću su sve krupne — »zverke«.

Nisu dobijali topli obrok, ali su zato primali — topla obećanja.

Ako nosite lako odelo ne znači da treba posao shvatiti — olako!

Na ovoj vrućini pobeo sam od kolegice. Zamislite, predlagala mi je — vatrenu ljubav!

Sunce na moru je laser za moj lični dohodak. Uništi ga odmah.

Dušan Starčević

Humoreska

Aloha Honolulu

Hteo sam svoj godišnji odmor da provedem negde potpuno sam. Ali kako? Neće da me službeno ekspeđuju na inostrane meridijane na izložbu spajalica na solarni pogon, jer su slične dnevnicke rezervisane za krupnije ribe. Ili da me pošalju na savetovanje o začaranom Bermudskom trouglu, ili o uticaju lubenica na proizvodnost rada. Ni lutrijska sreća neće na moja skromna vrata. E pa kad je tako uzeću turistički kredit i...

Via Atlantic — bara i Pacific — bara stigoh na Havaje. Džems Kuk je dobro znao šta radi kad je otkrio ovaj biser Polinezije gde devizna lava ne zagađuje čovekovu sredinu nego pljušti kao zlatna kiša. Svaki potečić tog čarobnog otočja pravi je eliksir mladosti i dugovečnosti. E sad što na Havajima nema škembica i čevapčića pa i čvaraka, nisu krivi njihovi ugostitelji. Plaše se ljudi skreloze.

I tako ja na tom božanskom arhipelagu bacih mozak na otavu, ne želeći ni trenutak da se prisetim kuburacija sa naf-tom sa sanacijom, fondovskom civilizacijom. Da li ću kod kuvarice u mojoj OOUR stići na topli obrok, da li će vodovodne cevi praviti fontanu u mome stanu, da li je opravljen lift u mom soliteru.

Svega toga nema na Havajima i ja se izležavao aktivno baš kako naš narod ume, kad...

— Mister, m,sje, sinjor, ili kako već hoćete — oslovi me kao san lepa Havajka sa recepcije mog hotela. — Tamo vas čekaju dva stranca.

— Ko je sad to? — prostruja mi kroz glavu. — Ovde sam došao jednom u životu i komisija za izpitivanje porekla imovine nema ništa sa mnom. Nisam ni blagajnik koji je naprsno zabrljao u kasi pa da me u domovinu vraćaju poternicom. Vakcinisao sam se uredno...

I to me najviše buni... Kako me samo ta dvojica pronadiše kad sam u knjizi hotelskih gostiju upisan pod ličnim brojem 14584838296 pa mi ni sva elektronska sila sveta ne bi mogla ući u trag.

Bilo kako bilo, osećao sam da će susret sa ta dva čoveka biti pravi derbi-susret za opstanak na havajskoj turističkoj tabeli. Tamnputa lepotica posle munjevitog konsultovanja sa hotelskim ERC-om razbi mi tu dilemu.

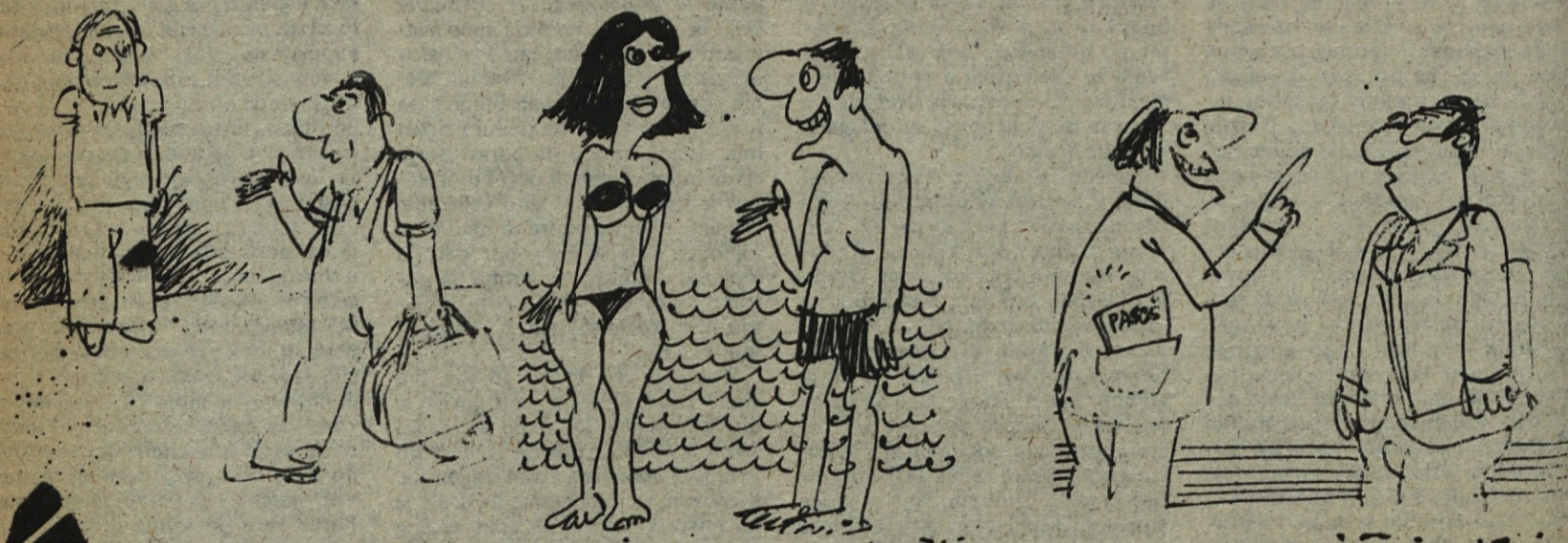
— Saznali smo da se ti ljudi što vas traže zovu Rozmir i Vićentije.

— Teško meni! — poskočić iz naslonjače. — Pa to su moji žiranti. Tačno, evo ih...

— Jedva te nadosmo, Pero. Znaš, nama se više isplatilo da stignemo na Havaje, nego da otplaćujemo tvoj kredit. Ali ne za Havaje nego za — belu tehniku.

Aloha Honolulu!

Humor



— Grem na morje... tam delam na nekom grad-bišću...!

— Tvoj bikini je kot občinski proračun... pokriva samo najnujnejše!

— Premislil sem se in ne bom več kritiziral nepotrebna potovanja v inozemstvo...

Kdor prehiteva, ne ustvarja človečnosti

Ni dvoma, da vsi tečemo, drvimo z izredno brzino. Vse ljudi je prevzela nesrečna naglica. Prisiljen sem, da opomnim tiste, ki še vedno ne poznajo bontona na cesti. Zločinsko prehitevanje, izsiljevanje, nestrpnost in neverjetno tveganje! Za vsako ceno hočejo prehiteti, prej dospeti, voziti pred teboj, pridobiti sto metrov ceste, prezreti semafor in priti do cilja pred drugim. Nehote se mi vsili vprašanje: zakaj vse to? Zanimivo bi bilo slišati vse, ki drvijo, da bi povedali, s kom se morajo srečati in kakšne važne opravke imajo. Prepričali bi se, ali je njihova naglica upravičena.

Ko sem šel v službo in čakal na avtobus v Bukovski vasi, me je s tuljenjem vozila pritegnil nevestni voznik, ki je brezglavo drvel proti Dragovgradu. Žal prepozno pa je opazil tovornjak, le nekaj metrov od tekočih Otiški vrh. Tovornjak je vozil po svoji desni strani. In pok, žvenket stekla. A danes ob robu ceste majhen spomenik; opomin vsem, ki so preveč junaški, kaj jih lahko čaka. Tragično se je končalo neko življenje.

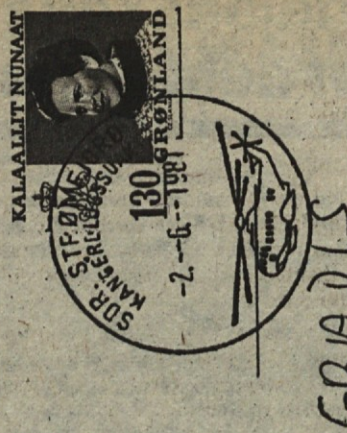
Mnogi se igrajo z življenjem, ko hočejo pridobiti stotinke sekunde. In kam jih žene? Morda v kak bife, da se bodo tam pogovarjali o nogometni tekmi.

Prepričan sem, da besede, pridobljene v brezvestni naglici nekaterih voznikov, niso lepe. Pri vsem tem nastaja novo vprašanje: Ali je možno uskladiti moderno naglico z lepim vedenjem? Če je res, da počasnost pospešuje zbranost, potem jo bo naglica brez usmiljenja požrla.

Z drugimi besedami: Ali je res naglica neizprosna sovražnica človeštva? O tem vprašanju je treba obširno razmisliti. Resnica je v tem, da danes stoji nasproti nekdanjemu kultu na cestah skrajna razgibanost modernega človeka.

Ne bi smeli pozabiti, da večina modernega časa izvira iz tiste usmerjenosti, ki je danes ni več. Kdaj se bo duhovnost uravnavala s tokom in pogoji modernega življenja?

Viktor Levovnik



ZAHVALJUJEMO SE VAM ZA SODELOVANJE



Pozdravna razglednica alpinistične odprave na Grönland

§ Pravni nasveti

VPRAŠANJE:

M. N. nas sprašuje, kakšno je stališče sodišča združenega dela glede neopravičenih izostankov na dan solidarnostnega dela.

ODGOVOR:

Menimo, da na to vprašanje lahko najbolj nazorno odgovorimo, če ilustriramo stališče sodišča združenega dela z naslednjim primerom.

Delavci večje delovne organizacije materialne proizvodnje so na zboru delavcev sklenili, da bodo v mesecu juliju 1978 delali na prosto soboto in namenili celodnevni zaslužek v solidarnostni sklad v smislu zakona o oblikovanju sredstev solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč. (Uradni list SRS, št. 3-75).

Čeprav je zbor delavcev sprejel sklep o delu na prosto soboto z veliko večino, pa nekaj deset delavcev na delo ni prišlo, ker so menili, da niso obvezni delati na prosto soboto in da jih k temu niti zbor delavcev ne more zavezati. Ne glede na to, da so tem delavcem odtegnili enodnevni zaslužek

v solidarnostni sklad, so vse delavce tudi predlagali v disciplinski postopek, ker so neopravičeno izostali z dela. Disciplinska komisija je ugotovila, da gre za kršitev delovne obveznosti in je vsem delavcem izrekla javni opomin. Nekaj prizadetih delavcev se ni strinjalo z ukrepom, zato so zahtevali, da delavski svet razveljavi sklepe disciplinske komisije, ker pa niso uspeli, so se obrnili na sodišče združenega dela.

Sodišče združenega dela je zahtevke delavcev zavrnilo in potrdilo izrečene disciplinske ukrepe.

Neopravičeni izostanek z dela na dan, ko ostali delavci izpolnjujejo solidarnostno obveznost, pomeni kršitev delovne obveznosti.

VPRAŠANJE:

A. P., ki je v rednem delovnem razmerju v eni od naših TOZD, se je obrnila na nas z vprašanjem ali ji pripada izplačilo razlike v osebnem dohodku, saj je cel mesec nadomeščala delavko, ki je bila odsotna z dela in pri tem opravljala dela delokroga,

ki so višje ovrednotena, kot dela na katera je A. P. razporejena.

ODGOVOR:

Glede na to, da je po določilih Zakona o delovnih razmerjih in sodni praksi za obračun osebnega dohodka pomembno delo, ki ga delavec opravlja, A. P. nesporno pripada izplačilo razlike v osebnem dohodku.

A. P. je cel mesec dejansko opravljala dela oz. naloge začasno odsotne delavke in glede na to ji nesporno pripada osebni dohodek, ki je določen za ta dela in naloge.

V takem primeru je naloga komisije za delovna razmerja TOZD, da delavko začasno za en mesec preuredi na druga dela, oz. naloge.

VPRAŠANJE:

J. R., ki je sklenil redno delovno razmerje kot pripravnik, sprašuje, koliko letnega dopusta mu pripada, glede na to, da ima delavec pravico do letnega dopusta po 6 mesecih nepretrganega dela, ker v koledarskem letu 1981 ne bo izpolnil tega pogoja

ODGOVOR:

V skladu z določili zakona o delovnih razmerjih imamo v naših pravilnikih o delovnih razmerjih dolo-

čeno, da ima delavec pravico do letnega dopusta po 6 mesecih nepretrganega dela in ga mora izrabiti v tekočem koledarskem letu. Če v koledarskem letu ne izpolni tega pogoja ima pravico do krajšega letnega dopusta, ki je sorazmeren času prebitem na delu.

V primeru, ko delavec še nima 6 mesecev neprekinjenega dela, se delavcu izračuna sorazmeren del dopusta tako, da se mu najprej odmeri dopust, kot bi mu pripadal, če bi že imel 6 mesečno dobo neprekinjenega dela, po tem pa se število dni dopusta, ki bi mu tako pripadalo deli s številom 12 in nato pomnoži s številom mesecev, kolikor časa je delavec že neprekinjeno na delu.

Delavcu pripravniku bi pripadalo po osnovah in merilih, ki so določena v Pravilniku o delovnih razmerjih 18 ali 19 delovnih dni letnega dopusta, če bi izpolnjeval pogoj predpisanega predhodnega nepretrganega časa dela. Tako določeno število delovnih dni dopusta se deli z 12 (leto ima 12 mesecev) in pomnoži s številom mesecev, kolikor je delavec že na delu. Če je delavec npr. v delovnem razmerju 3 mesece, mu pripadajo torej štiri delovni dnevi dopusta.

Mixa Bartol

Analiza dejanskega stanja samskih domov in delavskih naselij Gradisa

V analizi je poudarek na samskih domovih, oziroma na vprašanih, ali samski domovi Gradisa ustrezajo standardom, ki jih predpisuje »Samoupravni sporazum o minimalnih standardih pri urejanju stanovanjskih domov, provizorijev in delavskih naselij za gradbene delavce«. Delavska naselja so v analizi v drugem planu, saj so bila zgrajena le začasno prebivanje. Na žalost je praksa pokazala, da so prav ta nič preveč udobna barakarska naselja v večini primerov dobila predznak stalnega prebivališča.

Že sama lokacija večine samskih domov, ki so jo bili graditelji običajno prisiljeni sprejeti in pri katerih se pogosto niso upoštevali osnovni človeški, socialni in sociološki aspekti bivalnega okolja, ima velik delež pri problemih, s katerimi se srečujejo delavci. Mestna okolja niso naklonjena graditvam samskih domov, tako da le-ti stojijo največkrat na periferiji, s tem pa so prebivalci samskih domov v marsičem prikrajšani.

V Ljubljani imamo tri samske domove s kapaciteto 766 ležišč, v Celju sta dva samska domova v katerih je 408 postelj, v Velenju pa je dom s 387 ležišči. V Mariboru je v dveh samskih domovih 416 postelj. Na Ravnah imamo tri samske domove s 247 ležišči, enega pa v Slovenj Gradcu s 67 ležišči. Na Jesenicah imamo tudi tri samske domove s kapaciteto ležišč 285, v Kranju pa je v dveh domovih 237 postelj. V Kopru je samski dom s 115 ležišči, v Škofji Loki pa sta dva s 138 ležišči.

Torej imamo v Gradisu skupaj 20 samskih domov s 925 sobami, v katerih je 3.066 postelj. Zasedenost domov ni povsod enaka, saj število delavcev, ki so zaposleni (in nastanjeni) varira glede na potrebe TOZD-a. Tako so bili samski domovi v času oglada različno zasedeni, npr. v Celju je bil dom 70 % zaseden, v Velenju 50 %, v Slovenj Gradcu pa je bil skoraj prazen.

V delavskih — barakarskih naseljih v Ljubljani in Mariboru imamo 326 sob s 1.126 ležišči. Tako so v samskih domovih kot v delavskih naseljih v eni sobi povprečno trije delavci.

V nadaljevanju smo v analizi obdelali vprašanja s področja nastanitve, splošne higijene, prehrane, športno-rekreativne dejavnosti, družbenega življenja in bolniške oskrbe delavcev v domovih.

● Spalnice

Po normah vsebovanih in sprejetih v Samoupravnem sporazumu o minimalnih standardih... so spalnice dimenzionirane tako, da odpade po 3,70 kv. m na ležišče, v eni sobi pa so lahko največ štiri postelje. V Gradisovih domovih in delavskih naseljih so (kot že zgoraj omenjeno) v sobah povprečno (!) tri postelje. V vsaki spalnici morajo biti še miza, stoli in garderobne omare.

Glede notranje opreme lahko trdimo, da je pri večini domov v dobrem stanju, v nekaterih domovih celo v zelo dobrem (npr. Celje, Velenje, Ravne, Slovenj Gradec, Kranj), slaba in dotrajana ter potrebna zamenjave pa je v nekaterih domovih v Ljubljani in Mariboru ter v vseh barakarskih naseljih.

V glavnem imajo povsod lesene postelje, na Ravnah in Slovenj Gradcu celo kavče, bolj kritično pa je v domovih in naseljih, kjer so železne in že precej dotrajane.

● Sanitarije

Sem sodijo umivalnice, prhe, stranišča in pralnice. Za stanovalce samskega doma bi bilo najbolj udobno, če bi imeli kopalnice, WC in umivalnik v vsaki sobi. To bi bil garsonjerski tip samskega doma. Pri dimenzioniranju umivalnega prostora se uporabljajo norme, ki predvidevajo en umivalnik na 3 do 6 postelj in en umivalnik za noge na 15 postelj.

Iz podatkov je razvidno, da imamo 6 samskih domov v katerih je več stanovalcev na en umivalnik kot je predpisano (to so Kvedrova v Ljubljani, Koper, Ravne in vsi trije domovi na Jesenicah). Tudi v barakarskih naseljih ne dosegamo predpisanih norm.

Pri umivalnikih za noge ne dosegajo predpisanih norm štirje samski domovi (Kvedrova, Koper, Ravne ter eden od samskih domov na Jesenicah) in nobeno od barakarskih naselij.

Stanje glede prh je še za spoznanje slabše, saj se tu kar 9 samskih domov in vsa barakarska naselja oddaljujejo od norm, to je 10 — 15 prh na stanovalca. To so vsi samski domovi v Ljubljani, Mariboru, Jesenicah, Ravnah in eden v Škofji Loki.

Če pogledamo še število stranišč (združili bomo število WC školjk in WC počepnikov) lahko ugotovimo, da je stanje glede sanitarij v skladu s predpisanimi normami (to je 10 — 15 stanovalcev na en WC) le v polovici, to je v 10-tih, samskih domovih in enem barakarskem naselju. Od norm se oddaljujejo samski domovi v Ljubljani (Bavdkova, Mislejeva), samska domova v Mariboru, samski domovi na Ravnah in Jesenicah, ter v vseh treh barakarskih naseljih v Ljubljani.

● Pralnice

V primeru pralnic v domu moramo povedati, da je tu stanje zelo neurejeno. V vseh samskih domovih kot tudi barakarskih naseljih imamo sicer urejeno pranje postojnega perila, še vedno pa so problemi v zvezi s pranjem osebne perila. Prostote, kjer si stanovalci lahko za silo operejo svoje osebno perilo imajo v domovih v Ljubljani (Kvedrova), Kopru, Celju in Velenju (stanovalcem so na voljo le pralna korita). V Mariboru in na Jesenicah pa so v pralnicah samskih domov poleg pralnih korit tudi pralni stroji in ožemalniki ter likalniki v likalnicah.

● Prehrana

V Samoupravnem sporazumu o minimalnih standardih... je dokaj podrobno obdelano tudi vprašanje prehrane, žal pa smo v tej analizi ugotovili, da je način prehrane gradisovih delavcev, ki stanujejo v samskih domovih (kot v barakarskih naseljih) dokaj neurejen.

Neurejenost prehrane je najbolj peča za delavce samskih domov v Ljubljani, kjer kljub največji koncentraciji delavcev, v samskih domovih (Bavdkova, Mislejeva, Kvedrova) in barakarskih

naseljih (Koželjevo, Cesta na Obrije) nimajo niti kuhinje niti razdeljevalnice hrane.

Prehrano za svoje delavce v samskih domovih imajo dobro (nekje celo vzorno) urejeno v Mariboru, na Jesenicah, v Kranju, v Ravnah in Škofji Loki, kjer imajo kuhinjo in jedilnico bodisi v samem domu ali pa v posebnem objektu, ki je v neposredni bližini samskih domov.

Delavci iz celjskih in koprskih samskih domov se hranijo v bližnjih obratih družbene prehrane. V Slovenj Gradcu imajo samo razdeljevalnico hrane. Še zadovoljivo urejen način prehrane imajo v barakarskih naseljih in sicer v Mariboru (Pobrežje), kjer imajo tako kuhinjo kot jedilnico v eni izmed barak in v Ljubljani (barakarsko naselje — Cesta v Gorice), kjer je samo razdeljevalnica hrane. V vseh naštetih domovih, ki imajo neurejeno prehrano, pripravljajo na dan najmanj tri obroke.

Iz vsega naštetega je razvidno, da je način prehrane stanovalcev gradisovih — samskih domov bolj ali manj stihijski, saj je preveliko število le-teh (na ljubljanskem področju, v Kopru, Celju — skupaj nekaj več kot 2100 delavcev) v pogledu prehrane, prepuščeno (samemu sebi). Trdimo lahko, da se ti delavci hranijo v glavnem tako (toplo malico seveda dobijo), da si v trgovini kupujejo suho hrano. Tak način prehrane pa ni in ne more biti zadovoljiv nadomestek za toplo pripravljeno in kalorično dovolj bogate obroke.

Tudi pri vprašanju čajnih kuhinj ne smemo in ne moremo mimo dejstev, da se v naših samskih domovih in še bolj v barakarskih naseljih problem čajnih kuhinj zapostavlja. V večini domov ali jih nimajo ali so prostori namenjeni za čajne kuhinje ne opremljeni (npr. samski dom na Jesenicah) ali pa se celo uporabljajo za spalnice (npr. v samskem domu v Kopru).

● Šport in rekreacija

Z analizo smo ugotovili, da so samski domovi (manj pa barakarska naselja) dobro preskrbljeni z objekti za rekreacijo. Vsi domovi, razen Maribora in Slovenj Gradca (ki jih imata v najemu izven doma), imajo športna igrišča v sklopu doma. Nekateri domovi še dodatno na-

jemajo športna igrišča za rekreacijo svojih stanovalcev. Povsod je najbolj popularen mali nogomet, sledijo namizni tenis, šah, balinanje, odbojka, streljanje, kegljanje, smučanje itd.

● Družabni prostori

Družabni, oziroma dnevni prostori obstajajo v vseh samskih domovih in delavskih naseljih, seveda v nekaterih domovih bolje, v drugih slabše urejeni. Povsod imajo dovolj velike sobe, dovolj sedežev, (število lahko še povečajo), povsod imajo tudi televizije. Knjižnico imajo le v samskem domu v Celju (500 knjig), v Mariboru (183 knjig) in v samskih domovih na Jesenicah (300 knjig), vendar je interes za izposojanje knjig minimalen.

● Bolniška nega

Samoupravni sporazum o minimalnih standardih... zahteva, da je na sto oseb v samskem domu predvidena najmanj ena bolniška soba z dvema ležišči. Ta soba mora biti ločena od ostalih prostorov doma, zlasti pa dobro izolirana proti hrupu. Po možnosti naj ima ločene sanitarije, obvezno pa umivalnik z mrzlo in toplo vodo.

V analizi žal ugotavljamo, da imajo bolniške sobe le redki samski domovi, v delavskih naseljih pa jih sploh nimajo. Namen take sobe je, da se v primeru boleznih izolira od ostalih stanovalcev, ali pa se jim v primeru nezgode nudi prvo pomoč.

Pomembnost tega prostora (kljub pripombam, da so te sobe neizkoriščene kapacitete, in zato v breme vseh stanovalcev) je v tem, da so v primerih, ko se pojavi bolezen ločeni in s tem neogroženi ostali stanovalci.

Bolniške sobe imajo samski domovi v Celju, Velenju, Jesenicah in Kranju in pa samski dom v Kvedrovi ulici v Ljubljani. Samo v tem domu pa imajo zares vzorno in po vseh zdravstvenih in higijenskih predpisih opremljeni 2 bolniški sobi. Poleg teh dveh sob imajo še sobo za zdravnika, z najnujnejšim sanitarnim in drugim potrebnim materialom ter provizorično čajno kuhinjo, kjer lahko bolnikom pripravijo razne napitke.

Marko Filač



Pohod na Osankarico

Osnovna organizacija mladine Gradisa TOZD gradbena enota Maribor je organizirala v počastitev dneva borcev spominski pohod na Osankarico. Pohoda se je udeležilo preko štirideset mladincev. Odšli smo iz samskega doma preko šport hotela AREH, kjer smo imeli desetminutni postanek. Na Osankarico smo prispeli okoli polenajste ure. Od tod smo nadaljevali peš do prizorišča poslednjega boja pohorskega bataljona. Pri spomeniku smo postavili zastave, predstavniki mladine pa so položili venec pri spomeniku. Z minuto molka smo počastili spomin padlim borcem. Predstavnik Narodnega muzeja nam je spregovoril nekaj besed o legendarnem pohorskem bataljonu in o boju partizanov sploh na področju Pohorja. Naši mladinci so izvedli tudi krajši kulturni program. Zapeli smo nekaj partizanskih pesmi in zaplesali KOZARAČKO KOLO. Ogljedali smo si še muzej v katerem so razstavljene slike, ki pričajo o strahotnem razdejvanju po tukajšnji borbi. Naše kuharice v samskem domu so nam pripravile pasulj, ki se nam je tukaj zelo prijel. Ogljedali smo si še Črno jezero, nakar smo se odpravili do bolnice JESEN. Veseli, a malce utru-

jeni smo se vrnili z avtobusom domov.

Da je bilo res lepo, nam zgovorno pričajo izjave udeležencev, ki so dejali:

Janez Toplak, Betonarna Studenci:

»Pohod je bil dobro pripravljen. Še bi se udeležil takih pohodov, če tudi bi moral sam prispevati kakšen dinar.«

Milan Jaušovec, OBI Studenci:

»Mislim, da je prav, da smo organizirali tak pohod. Udeležil se bom še drugih takih pohodov, ker smatram, da tako lažje spoznavamo našo preteklost NOB.«

Alfred Skrebol, OBI Pobrežje:

»Mislim, da je bilo enkratno. Le še organizirajte. Udeležili se bomo še v večjem številu.«

Josip Toplek, Gramoznica Dogoš.

»Videl sem marsikaj, kar sem do sedaj samo slišal ali bral. Na Pohorju še do sedaj nisem bil. Ostal pa mi je v lepem spominu.«

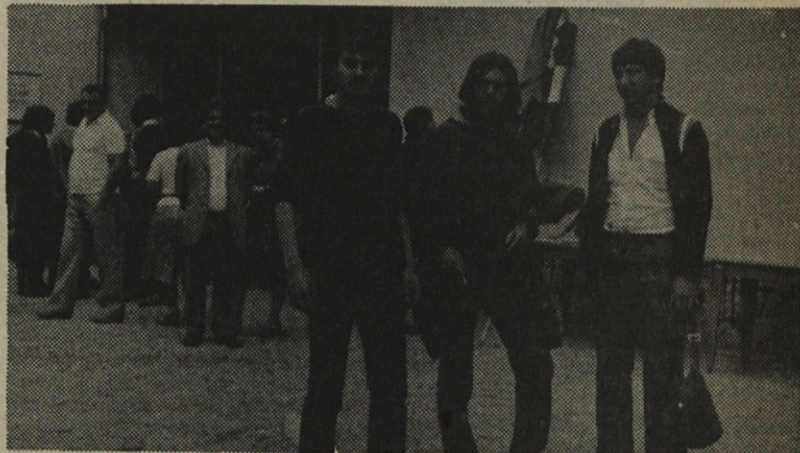
Rudi Horvatič, OGEM Pobrežje:

»Bilo je izredno. Samo časa je primanjkovalo, da bi si lahko vse podrobno ogledali. Pa morda drugič.«

Mislim, da o tem ni več kaj reči saj so udeleženci povedali vse. Upajmo

samo, da bo na podobnih pohodih še več članov naše gradbene enote.

Ferid Muminović



Mladi udeleženci pohoda na Osankarico

Akcije mladih za pot spominov in tovarištva

Že nekaj časa poteka akcija za urejanje poti spominov in tovarištva, ki jo organizirajo vse občine v Ljubljani.

Tokrat je bila na vrsti občina Moste Polje. Tudi mladi iz Gradisa smo se na pobudo sindikata udeležili te akcije.

Bilo nas je devetindvajset in je planirana številka od dvajset presežena, ter smo tako bili še močnejši.

Bili smo ponosni, ker je akcija potekala pred praznikom Slovenije in ker smo Ljubljano zapustili že v prazničnem razpoloženju vedoč, da bomo po končani akciji prišli skupaj na veliko proslavo ob velikem prazniku Slovenije — 40. obletnici vstaje Slovenskega naroda.

Srce nam je hitreje utripalo, ker ga je poganjala ta mlada kri, kri, ki se je pretakala in se še bo iz rodov v rodove, kri, ki je tako močna, da lahko ob iskri zagori in tudi strupena za tiste, ki bi poskušali omejiti njeno pretakanje in oslabiti njeno moč. Tako je zavrela kri v žilah rok, lopate in krampi so začeli ples in so ga končale, kadar je ves prostor določene trase bil urejen.

Kapljale so kapi znoja in ostajale v urejenih metrih poti spominov in tovarištva. Končali smo ob 18.30, ko smo planirano delo končali. Bili smo zadovoljni, tudi tovariš iz občine, ki je nadziral delo.

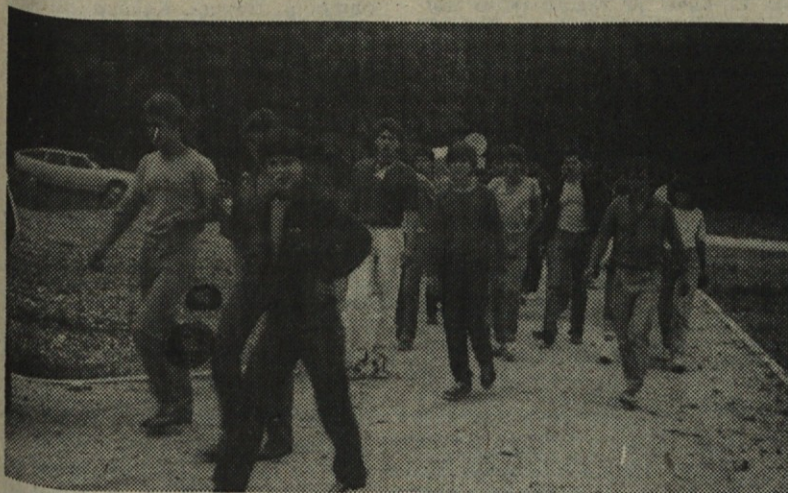
Bili smo srečni, ker smo z urejanjem poti spominov in tovarištva spoznali nove tovariše in tovarišice. Besede in pesmi pa bodo ostale v spominu, enako kot pričajo posnetki in narejeno delo.

S pesmijo smo prišli v živo Ljubljano in se v trenutku utopili v reke množic, ki so tekle proti srcu Ljubljane, da bi ob 20.00 postale veliko srce Slovenije.

Slišali smo besede in občutili moč, ki jo imamo in katero moramo pravilno uporabljati, da bi bili še močnejši. To je naloga vseh in tudi nas mladih iz Gradisa.

Videli smo posnetek korakov in pogleda Edvarda Kardelja, s katerim je korakal smelo in gledal vedno za srečno prihodnost vseh nas, kateri nam bodo vodilo za bodoče delo. Posnetek — spomenik je zahvala in opozorilo ysem, da bo največja zahvala vsakega, če se bomo držali njegove revolucionarne misli in besede.

Milenko Nikič



Mladinci Gradisa z mladinci in mladinkami »Kolinske« prihajajo na delovno mesto akcije



Mladinci so se tudi tokrat izkazali



Sekretar OOZSM GE Ljubljana Marin Marinko je bil za primer drugim



PLANINSKO DRUŠTVO GRADIS

O vsebini Zakona o Triglavskem narodnem parku

Krna, dolino Lepene, Zadnjice in Mlinarice, dolino Trente do Zaselka Soča, Bovščico, Koritnico ter se priključi zopet na državno mejo med Italijo in Jugoslavijo na vrhu Loga (2.403 m). Nato gre veseskozi po državni meji čez Mangart, do Ponc in zopet do KUCERJEV (1618 m).

Katere najpomembnejše gorske skupine so tako zajete v PARK? Če pričnemo na severu, so v PARKU Ponce, Jalovec, Mojstrovka. Na drugi strani Vršiča do doline vrat so v PARKU vse Martuljkove gore s Škrlatico, Razorjem in Prisojnikom. V osrednjem območju PARKA je celoten masiv okrog TRIGLAVA, tja do Bohinjskega jezera in obronkov Pokljuke ter Uskovnice. V zapadnih Julijcih so v območju PARKA vsi vrhovi nad Zadnjo Trento z Bovškim Grintavcem, Mangrtom in Tombonom, pa tudi vsi vrhovi od Krna do Bohinjskih gora.

Kar se tiče prepovedi na območju PARKA, naj naštejemo le one, ki veljajo dodatno za ožje območje:

1. Prepovedano je izvajanje vodnogospodarskih in drugih gradb. posegov v strugah vodotokov
2. Spreminjanje oblikovnosti in sestave površja
3. Graditi nove stanovanjske hiše za stalno ali začasno bivanje ljudi, katerih dejavnost ni vezana na dejavnost v PARKU
4. Graditi nove gostinsko-turistične objekte, zraven planinskih postojank
5. Graditi smučarske naprave — proge in žičnice ter druge športno rekreacijske objekte
6. Uporabljati gozdne ceste za javni promet
7. Presegati maksimalno dovoljene ravni hrupa čez dan 45 Leq (dBA) in 40 Leq (dBA) ponoči
8. Krčenje drevesne in grmovne vegetacije nad zgornjo gozdno mejo
9. Graditi ceste in žičniške naprave za prevoz ljudi nad zgornjo gozdno mejo
10. Graditi nadzemne energetske in komunikacijske objekte
11. Graditi naprave za izkoriščanje sončne energije ali energije vetra nad zgornjo gozdno mejo.

Poleg navedenih prepovedi pa je šel cel niz prepovedi, ki veljajo za celotno območje PARKA in imajo namen ohraniti naravo v njeni prvobitni obliki ter ohraniti kulturno dediščino v območju PARKA.

Da bi TRIGLAVSKI NARODNI PARK lahko registrirali pred men-darodno skupnostjo in da bi sploh lahko izvajali določila, ki izhajajo iz njega, je bilo potrebno sprejeti še

nekaj sklepov. Eden najvažnejših je ta, da se ustanovi telo, ki bo skrbelo za tehnično izvajanje določil. To bo ORGANIZACIJA ZA VARSTVO TRIGLAVSKEGA NARODNEGA PARKA. S tem v zvezi bodo v organ upravljanja vabljeni delegati, ki jih delegirajo izvršni sveti občin Jesenice, Radovljica in Tolmin, Izvršni svet skupščine SRS ter druge zainteresirane samoupravne organizacije, skupnosti in društva, ki so določene s statutom organizacije za varstvo.

Drugo važno določilo zakona je, kako zbirati sredstva za vzdrževanje PARKA. Ta se bodo zbirala na sledeči način:

1. svobodna menjava dela
2. iz proračuna SR Slovenije za izvajanje naloge, ki so s tem zakonom določene
3. s prodajo svojih storitev
4. iz drugih virov.

Naslednje važno določilo ZAKONA je, kako se bo PARK razvijal in kako je zagotovljeno normalno življenje ljudi na območju PARKA. V zvezi s tem so občine z območja PARKA in druge družbenopolitične organizacije dolžne sprejeti v roku 3 let program razvoja PARKA in družbene plane, s katerimi bodo zagotovile izpolnjevanje

določil zakona glede varstva in razvoja PARKA ter ljudi v njem. Na koncu ZAKON opredeljuje tudi način nadzora nad izpolnjevanjem določil ZAKONA. Tu določa, kdo in v kakšni meri bo pristojen nadzorovati izvajanje določil ZAKONA in kaznovati kršitelje. Pristojnosti inšpektorjev in posameznih služb so kar obsežne. Nadzorniki bodo imeli posebne izkaznice in službeni znak. Ti nadzorniki bodo lahko službeni ali prostovoljni. Imeli bodo pravico na mestu terjati denarno kazen od tistih, ki jih bodo zalotili pri kršenju iz 28. in 29. člena zakona. Ostale prestopke bodo obravnavala sodišča.

Seveda pa zakon sam zase še ne pomeni zagotovila, da bo ta dragocena naravna dediščina, s kakršno se lahko ponaša malokateri narod, resnično obvarovala pred človekovim uničevalnim delovanjem. To je samo pravna osnova na papirju. Pravo zagotovilo, da se bo to res zgodilo smo mi, ljudje, ki na tem območju živimo. Kakšen bo naš odnos do teh naravnih zakladov. Kakršno bo izvajanje zakona, takšna bo dediščina, ki jo bomo zapustili zanamcem. Da se le ne bi uresničil žalostni izrek: Po moji smrti, če raste trava al' pa ne.

Rajko Kogelj

Planinski izleti v avgustu in septembru

V mesecu avgustu in septembru vas Planinsko društvo Gradis vabi na pet izletov. Izleti so namenjeni že »pravim« planincem, saj se boste povzpeli na vrhove višje od 2000 m in to na Triglav (2864 m), Mont Blanc (4807 m), Razor (2738 m), Škrlatico (2601 m) in Kepo (2143 m). Razumljivo je, da taki izleti trajajo več dni in tako bo izlet na Triglav 2 dni (poseben prevoz), na Mont Blanc 4 dni (poseben prevoz), na Razor-Škrlatica dva dni in pol. Datumi in smeri izleta so:

| Datum | Smer | Cilj |
|-------------------|------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 8. avgust | Gostilna Kanonir — Stegovnik — Gostilna Kanonir | Stegovnik |
| 16.—17. avgust | Rudno polje — Vodnikov dom — Planika — Triglav — Kredarica — Kot — Mojstrana | Triglav |
| 27.—30. avgust | Mont Blanc | Mont Blanc |
| 12.—13. september | Vršič — Prisojnik — Razor — Pogačnikov dom — Škrlatica — Vrata | Škrlatica |
| 26. september | Dovje — Kepa — Belca | Kepa |

Vse informacije o izletih dobite na oglasnih deskah v vaših TOZD ali pri tov. Iyu Komarju, GIP Gradis — DSSS Ljubljana, Šmartinska 134 a (tel. 41-422).

Marko Žontar

27. maja 1981 je bil z ukazom Skupščine SRS razglašen zakon o triglavskem narodnem parku. Na ta Zakon smo pravzaprav zelo dolgo čakali in smo bili v primerjavi z drugimi narodi po Evropi pa tudi doma, že močno v zaostanku. Vse sodobne napredne družbe namreč hitijo, da bi še pravočasno zaščitile pred uničenjem najlepše naravne zaklade in jih tako ohranile zanamcem. To je tudi dolžnost vsake napredne družbe, neodločljiva obveza do bodočih rodov, če naj ti imajo svoje prednike v lepem spominu. Kar bo v naravi sodobna tehnologija in civilizacija uničila, bo verjetno nepopravljivo. Zato je prvobitno naravo treba za človeka zaščititi prav pred njegovim uničevalnim delovanjem.

Vsebino ZAKONA O TRIGLAVSKEM NARODNEM PARKU bi lahko smiselno razdelili v sledeče dele:

1. osnovni namen zakona
2. opredelitev meja širše in ožje cone PARKA
3. način, kako se z zakonom zagotovi in uresničuje razvoj naravnih in pridobljenih vrednot ter zagotovi življenje ljudi v območju PARKA
4. določitev prepovedi dejavnosti v širšem območju in v ožjem, strožje zaščitenem območju PARKA
5. opredelitev nalog ORGANIZACIJE ZA VARSTVO TRIGLAVSKEGA NARODNEGA PARKA ter njenih pristojnosti
6. pridobivanje dohodka ORGANIZACIJE ZA VARSTVO, ki naj služi za vzdrževanje PARKA
7. nadzorstvo nad izvajanjem prepovedi v PARKU in opredelitev pristojnosti nadzornih služb in nadzornikov ter odločitev višin kazni za prestopke
8. splošne prepovedi prometa z zemljišča na območju PARKA do sprejetja skupnega programa družbeno političnih skupnosti o razvoju PARKA.

Meje PARKA so v grobem sledeče:

Na severu se PARK prične na italijansko-jugoslovanski meji na vrhu KUCERJEV v grebenu PONC nad Planico.

Zajema pa sledeče grebene in doline v Julijcih: Planico, dolino Pišnice, Kot, Krmo, Vrata, obronke Pokljuke in Uskovnice, dolino Voje, bohinjsko kotlino do Sv. Janeza in Žagarjevega grabna, obronke bohinjskih gora od planine Razor do

Organizirana športno-rekreativna dejavnost v popoldanskem času

Nadležna fotografija



Da dostikrat slabo, ali pa sploh ne skrbimo za urejenost okolice naših poslovnih prostorov dokazuje tudi fotografija posneta pred Prodajnim oddelkom tozda Obrat gradbenih polizdelkov. Tam že celo poletje stoji parkiran osebni avtomobil Opel rekord, ki je neregistriran, s prednje strani karamboliran, ima izpuščeno gumo, ves je oblepljen z reklamnimi nalepkami itd. Čigav je ta avtomobil, kako je tja prišel in kako to, da se nihče ne pobriga, da bi ga odstranil in peljali med staro kramo kamor vsekakor sodi.

C. Pavlin

Zadnje čase opažamo, da se s športno rekreativno dejavnostjo ukvarja vedno več otrok, mladine in delovnih ljudi. Večina izmed njih čuti potrebo po vključevanju v športno-rekreativno dejavnost, saj z njo zadovoljijo tiste psihofizične sposobnosti, ki jih drugače v normalnem življenju ne morejo izraziti, odnosno uveljaviti. Med temi potrebami so glavne naslednje:

1. Ohranjanje in dvigovanje zdravstvenega stanja
2. Potreba po življenju v skupini, po izenačevanju, uveljavljanju in prevladovanju
3. Izraba prostega časa
4. Zmanjševanje telesne teže in boljše počutje.

Iz naštetih potreb vidimo, da so prve primarne ali biološke, ki so v neposredni zvezi s stanjem organizma in druge sekundarne ali psihosocialne, katere so v neposredni zvezi s predmetnim in socialnim okoljem. Vse te potrebe lahko v popolnosti ali delno zadovoljimo s športno rekreativno dejavnostjo.

Danes vidimo, da delovne organizacije spodbujajo in omogočajo delavcem, da se aktivno ukvarjajo s športno rekreacijo, zaradi vpliva, ki ga ima rekreacija na delovno sposobnost in zdravstveno stanje, na produktivnost dela, na zmanjšanje nesreč pri delu in pravilni izrabi prostega časa. Poleg omenjenih učinkov športne rekreacije za delovno organizacijo, pa ne smemo pozabiti interesa širše družbene skupnosti, ki omogoča in vzpodbuja delavce k športno rekreativnim dejavnostim zaradi boljših medsebojnih odnosov in dvigu ustvarjalne ter obrambne sposobnosti občanov.

Naštete potrebe in interese delavcev, delovnih organizacij in širše družbene skupnosti pa lahko delno ali v veliki meri zadovoljimo z ustreznimi izbiro rekreacijskih aktivnosti. Pri aktivnosti glede na interes delavcev, bi se pri današnji temi omejili le na tiste, ki jih lahko uporabljajo delavci v popoldanskem prostem času. Tu mislimo predvsem na delavce, ki stanujejo v samskih domovih in velikih stanovanjskih naseljih.

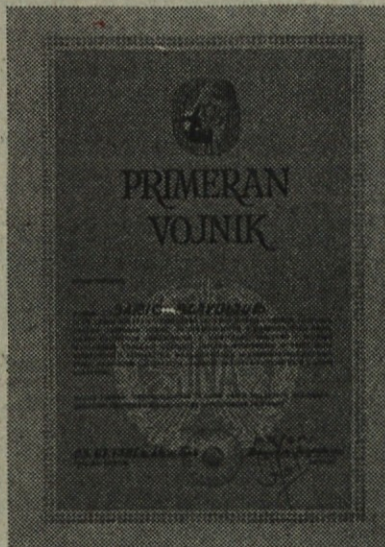
Ce pogledamo našo delovno organizacijo, to je GIP GRADIS, imamo v Ljubljani 3 samske do-

move s 766 delavci in 3 barakarska naselja s 746 delavci. Kar se tiče preskrbljenosti domov s športno rekreativnimi objekti moramo povedati, da jih imamo malo, v glavnem so to prostori za namizni tenis, šah, streljanje in balinanje. Omenjenih športno rekreativnih objektov in rekvizitov, se delavci dosti poslužujejo, vendar vidimo, da s temi ne moremo niti minimalno zadovoljiti tako široke množice delavcev, kateri si želijo ukvarjati s športno rekreacijo.

Zato smo lansko leto vključili v naš plan in program športno rekreativne dejavnosti uvedbo trim lige med TOZD Gradisa za ljubljanski bazen in sicer v malem nogometu, kegljanju, šahu, balinanju in streljanju. Omenjene športno rekreativne aktivnosti smo organizirali v popoldanskem času, na najetih objektih za mali nogomet (pri Osnovni šoli Jože Moškrič), balinanje (ŠD Zarja), vse ostalo pa na domačih terenih. Pri tem smo opazili, da je zanimanje in interes za omenjene športno rekreativne aktivnosti,

Iz vojske nam pišejo

Vojak Slavoljub Šarič nam je poleg zasluženega priznanja »Primeran vojniki«, poslal tudi prisrčne pozdrave iz Novega Sada.



močno narasel ravno med delavci, ki stanujejo po samskih domovih. Skupno smo imeli vključenih 350 delavcev v omenjenih trim ligah in od tega 250 delavcev neposredno iz samskih domov.

Iz ilustracije bi omenil, da se je zbralo v času trim lige — mali nogomet približno 200 do 300 gledalcev na tekmo, kateri so bili tudi stanovalci samskih domov.

Vsi ti podatki nam narekujejo, da moramo začrtan plan in program športne rekreacije nadaljevati ter ga še popestriti z novimi aktivnostmi kot so plavalni tečaji, odbojka, vadba na trim stezi, košarka in ga takega ponuditi delavcem, da se bodo lažje in v večji meri lahko odločali za športno rekreacijsko dejavnost.

Seveda nas pri tem otežuje največ to, da nimamo dovolj svojih lastnih objektov. Zato mislimo navezati stike za sodelovanje z drugimi delovnimi organizacijami in skupaj z izmenjavo objektov organizirali skupno širšo ponudbo rekreacijske vadbe za naše delovne ljudi. Mislim, da bi ravno na tem področju lahko bolj široko sodelovali v naši občini, saj bi občanom in delavcem, ki živijo v samskih domovih in stanovanjskih naseljih ponudili prijetnejše preživljanje popoldanskega prostega časa in s tem pripomogli celotni naši družbi.

Alojz Polajnar

Nagradna križanka v današnji številki

Med tistimi, ki boste poslali pravilno izpolnjeno križanko do 31. avgusta 1981, bomo izžrebali nagrajence, ki bodo prejeli naslednje nagrade:

| | |
|------------|---------|
| 1. nagrada | 300 din |
| 2. nagrada | 200 din |
| 3. nagrada | 100 din |

Pravilno izpolnjeno križanko pošljite na naslov: Uredništvo Gradisovega vestnika, GIP GRADIS, Ljubljana, Šmartinska 134 a.

Rešitev nagradne križanke iz prejšnje številke:

VODORAVNO: Makaronar, Amalekiti, Rapa, nrav, Bytostav, odaliska, ara, mirabela, vajenec, acetilenka, Osaka, rep, Serdar, Ike, KGI, N, O, Ta, anoda, lipicanec, Titani, Ileo, atonija, Avstrija, teracer, batiškaf, Ir, Žl, ime, rt, ore, Anaa, torta, znak, uta, Tomo, RV, lect, šiv, iver, oaza, davitelj, etika, emirati, inovator, Miha, eksces, Nemo, oris, kamera, Aman.

Izžrebani so bili naslednji naši delavci:

1. nagrada 300 din: Anton Kuhar, Centr, skladišče.
 2. nagrada 200 din: Ani Vončina, Celje
 3. nagrada 100 din: Nežka Britvič, Maribor.
- Čestitamo!

GRADISOV VESTNIK izdaja organizacija združenega dela gradbeno industrijskega podjetja GIP Gradis Ljubljana. Izhaja mesečno v 10.000 izvodih. Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Milenko Nikič, Ludvik Šnajder, Franjo Štromajer, Rudolf Ludvik, Zorana Klun, Mirko Zemlič. Glavni in odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tehnični urednik Matija Krnc. Tiska tiskarna Ljudska pravica v Ljubljani. Naslov uredništva: GIP Gradis Ljubljana Šmartinska 134 a, 61000 Ljubljana.